

İrfan Erdoğan ○ Korkmaz Alemdar

ÖTEKİ KURAM

ÖTEKİ KURAM

Kitle İletişim Kuram ve Araştırmalarının
Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi

Size, bu kıtapta sunulanlara inanın veya inanmayın demiyoruz; eğer inanılmayacak geliyorsa, inanmayın. Biz, yaptığımız ve yapmadığımız üzerine düşünmenizi ve her doğru ve yanlış denileni soruşturmanızı bekliyoruz. Ne gerek var değil mi? Zaten soruşturuyoruz! Bu soruşturmamızı, yanıtlarımızı ve yaptıklarımızı ve yapmadıklarımızı da soruşturursak ne olur acaba?

Özgür düşünen insan, insanlaşma nedeniyle onu yöneten insanımsı güçler için tehlikedir; bağımlı düşünen insan ise, insanımsılaşıma nedeniyle kendisinin ve kendî gibilerin, insanın ve insanlığın düşmanıdır.

2010

Yenilenmiş 3. baskı

BÖLÜM XIV

KÜLTÜR, İLETİŞİM VE KÜLTÜREL İNCELEMELER

Bir televizyon programını, yazarın psikolojisi açısından inceleme, Ford arabalarını, Mr. Ford'un psikoanalizi açısından incelemek gibidir.¹¹⁰

Adorno, 1954

KÜLTÜR

Bir taş yerdeyken doğadır; insan taşı alıp bir hayvanı kovalamak için attığında, taş, amacını gerçekleştirmek için kullandığı doğal bir araç olur. Bu taşı alıp, yontup işleyip bir araç yaptığında, artık o taş, kültürel bir üründür. Bu ürünün yapılış/ifade biçimi ise kültürdür. İnsanlar her yerde eğlenirler; oyun oynarlar, şenlik yaparlar. Bunlar insan gerçeğidir. Bu gerçeğin nasıl ifade edildiği (örneğin, eğlenenin karakteri) kültürdür. “Türkçe” dediğimizde, biz belli bir dil, dolayısıyla bir kültürden bahsediyoruz. Kültür yaşamın ifade biçimi olduğu için, bu ifade maddi olarak yapılıyorsa (örneğin, süslemeli kaşık gibi bir kültürel ürünü yapma), buna maddi kültür denir. Tüm tarihsel kalıntılar buna örnektir. Bu ifade, sözle, gösteriyle ve oyunla yapılıyorsa, buna maddi olmayan kültür denir; dolayısıyla, mental süreçler, inançlar, bilgi ve değerleri yansıtan söz, gösteri ve oyun maddi olmayan kültürü oluşturur. Dikkat edilirse, kültür, insanların neyi nasıl düşündüğünü, neyi nasıl yaptığını ve neyi nasıl ürettiğini anlatır.

Kültür kavramı Latince ekme, yetiştirme, koruma ve onur anlamları taşıyan “colere” kelimesinden gelir. İlk kullanımı “ürünlere veya hayvanlara bakma” anlamındaydı. Sonradan “düşünceyi besleme” anlamında kullanılmaya başlandı. Ardından, ‘uygarlığa’ bağlandı. Endüstriyel devrim sırasında kavram, yüksek kültür ve “halk kültürü” diye ayrıldı. Yüksek kültür önemli kitaplar, müzik, sanat, estetik ve ruhsal gelişme ile ilişkilendirildi. Halk kültürü ise alt sınıfların kültürü olarak nitelendi. 19. yüzyılın sonlarında, kapitalizmin kitle kültürü denilen kültürü geldi ve bu kültür “alçak” kültür olarak nitelendi. Kitle kültürü endüstriyel yapıların yaydığı kültür demektir. Bu kültür içerisinde, kitlelerin en çok seçtikleri sürekli değişen “popüler kültür” üretildi. Popüler kültür popüler tüketimi teşvik ettiği için, bu teşvikle gelen aptalca tüketim sonucunda,

¹¹⁰ Aynı şey, diskors/söylem analizi yapanlar için geçerlidir.

tüketim kültürü ortaya çıktı. Aynı zamanda, endüstrileşme ile birlikte “işçi sınıfı” ve bu sınıfın kültürü oluştu. Bu sınıfın kapitalizmden demokrasi talepleriyle ve bu taleplerin baskı ve terörle karşılanmasıyla birlikte, direniş kültürleri oluştu.

Yukarıdaki anlatılardan da görüleceği gibi, kültür toplumda yaşayan insanların tümünün veya insan gruplarının maddi, düşünsel ve duygusal yaşamlarını üretme, kendilerini ifade etme biçimleri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlayışa göre, kültür, insanın kendini güç yapıları ve ilişkileri içinde ifade biçimi olduğu için, kaçınılmaz olarak, insanlar, gruplar ve sınıflar arası ilişkide kültürlerarası mücadeleyi, kültürel egemenliği, kültürel sömürüyü, kültür yok etmeyi ve mücadele kültürünü de beraberinde getirir.

İnsanlar kendilerinden önce var olan kültür içine doğarlar ve kültür tarafından şekillendirilirler. Öldüklerinde bu kültür devam eder. Bu doğru; fakat eğer sadece böyle olsaydı, kültürler hep aynı kalırdı; değişmezdi. Dolayısıyla, insan sadece kültürün taşıyıcısı değildir; insan kültür içinde büyür, ama aynı zamanda o kültür üzerine düşünür ve onu geliştirir ve değiştirir.

Kültür paylaşılan, öğrenilmiş insan davranışdır; yaşam yoludur. Kültür öğrenilmiştir, biyolojik olarak miras kalmaz. Beyazın saflığı ve siyahın karamsarlığı veya üzüntüyü ifade etmesi doğuştan gelmez; fakat öğrenilir. Bir yiyecek veya içecek gereksinimi fizyolojik bakımdan ele alınabilir; ama bir yiyecek, içecek veya giyecek tercihi genetik değildir. Kültür her öğrenilmiş davranış içinde vardır. Öğretilen ile öğrenilen arasındaki ilişki mutlak olmadığı ve yeni buluşlar çıktığı için, kültür sürekli değişir. Bu açıklama doğrudur; fakat öğrenmenin evrensel olmadığı, nötr olmadığı, öğrenenin öğreniminin hem “alma” hem de aktif olarak soruşturmadan geçerek olduğunun vurgulanması gerekir.

Kültür, bir kişinin kendisini, bir diğer kişiden tümüyle bağımsız, farklı, kendine özgü bir şekilde ifadesi asla olamaz; çünkü tümüyle farklılık demek, anlamayı sağlayacak ortak noktanın (örneğin dilin) olmaması demektir. Dolayısıyla, kültür dediğimizde, sosyal üretimden ve bu üretime insanın düşüncesi ve faaliyetleriyle katılmadan bahsediyoruz. Senin bir arkadaşınla oluşturduğun ortak bir kod, kültür oluşturmaz; ama o kod, maymunlaştırılan moda endüstrileri tarafından alınıp yayıldığında ve insanlar onu öğrenip kullanmaya başladığında, işte o, moda endüstrilerinin yarattığı bir kullanım veya tüketim kültürünün parçası olur. Kırmızı gülün veya elle hareket çekmenin anlamları sosyal bakımdan atanmış ve öğrenilmiştir. Ayrıca, “insanlar ölür” bir evrensel gerçektir; ama evrensel kültür değildir. Herkesin dünyada Coca Cola içmesi evrensel kültürü anlatmaz; kültürel yayılmayı, emperyalizmi anlatır.

Kültür yaşayan insanın kendini ve toplumunu materyal ve zihinsel olarak üretme yoludur. Dolayısıyla, toplumun (yaşayan insanların) kendini belli yer ve zamanda nasıl ürettiği (üretim biçimi ve ilişkilerinin bütünü) aynı zamanda onun kültürünü oluşturur. Kültürün değişimi bu biçim ve ilişkilerdeki değişim ile birlikte veya sonradan gelir. Toplumu belli bir egemen üretim biçimine tekabül eden siyasal birim olarak ele aldığımızda, bu birimin kendini üretim ve ilişki biçimleri kendi egemen bilinç ve egemen kültürünü yaratacaktır. Bu ilişkiye tabi olan grupların veya sınıfların bilinç ve kültürleri bu ilişkinin doğasına göre şekillenecektir. Bu şekillenme de kendini boyunsunma, entegrasyon veya mücadele ve karşıtlık gibi biçimlerde gösterecektir. Dolayısıyla, siyasal birim içinde kaçınılmaz olarak, egemen olanla birlikte, bu egemenliğe özenen, imrenen, onu onun gibi olmak hayalleriyle gıptayla kıskanan, ona karşıt olan ve ona karşı mücadele eden kültürler de olacaktır. Bu kültürler mental sürecin değil, mental sürecin oluştuğu bir materyal ilişkiler yapısının tarihsel sonucudur. Günlük gereksinimimizi karşılayan bir ekmeğin üretim biçimi ve bu biçimdeki (bizim de dahil olduğumuz) ilişkiler ile sadece ekmeğin üretilme biçimi, bu biçimle gelen ilişkilerin doğası üretilmez; aynı zamanda bütün bunlarla oluşan ve bunlara çeşitli şekillerde reaksiyon gösteren insanın bilinci ve kültürü oluşur, tutulur, sürdürülür ve değiştirilmeye çalışılır. Sosyal birim içinde veya birimler arasındaki kültürel farklılıklar doğal ve nesnel dünyanın evrensel gerçeği değildir. Farklılıklarla yaşanmıyorsa, bunun nedeni anlayışsızlık, kültürel bağnazlık, kıskançlık, ön yargılı olma gibi düşünsel nedenler değildir; düşünsel nedenlerin beslendiği ve beslediği örgütlü güç ve çıkar yapıları ve ilişkileridir. Yaygın bir şekilde yoksulluğun ve yoksunluğun üretildiği bir sosyal üretim ve ilişkiler düzeninde, farklılıklarla yaşama, ancak farklılıklarla yaşatmayla sağlanabilir; çünkü hiç kimse sefalet koşulunu gönüllü olarak seçmeyecektir.

KÜLTÜR VE İLETİŞİM BAĞI

Kültür ve iletişim: İletişim olmaksızın kültür üretilemez. Kültür iletişimden geçerek üretilir. Bir oyun ancak iletişimle oynanabilir; bir halay ancak iletişim yoluyla çekilebilir. Materyal bir kültürel ürünü üretmek (örneğin bir ayakkabıyı tamir) her anı iletişimlerle dolu bir faaliyettir.

İletişim ve kültür: İletişimin doğası iletiştiği kültürü anlatır. El ele dolaşan iki erkek arkadaşın kendileri arasında ve dışa iletiştiği kültürel anlam yer ve zamana bağlı olarak değişir. Bir yer ve zamanda, bu el tutuşma ilişkisiyle iletilen kültür yakın arkadaşlığı anlatırken, başka bir yer ve zamanda, homoseksüel ilişkiyi anlatır. Bir fabrikatörün “binlerce

işçim var, binlerce aileyi besliyorum” diyerek övünmesi bir endüstriyel kültürün kendine bakışı ve kendini kendisi için ve bilinç yönetimi amaçlı anlatışıdır. Bir işçinin fabrikatörün bu sözüne bakıp, “Allah başımızdan eksik etmesin” deyişi, bu endüstriyel yapının yarattığı sahte-bilinçle getirilen bir katılım kültürünü anlatır. Bir başka işçinin “adam, binlerce aileyi yoksun ve yoksul bırakıyor” demesi ise, bu ilişkiyle üretilen bir karşı bilışı ve bu bilışin kültürünü anlatır.

Kapitalist okullarda kültür daima yaygın olarak işlenen bir konu olmuştur. Bu bağlamda kültüre yaklaşımlar, “kitlelerden korku ve durdurma” çabası içinde yer alır ve siyasal-kültür, sosyoloji, antropoloji, edebiyat, dil ve sosyal-psikoloji gibi alanlar içine yayılır. 20. yüzyıla başlarken kültür ile ilgili egemen gündem alçak (kitle kültürü) ve yüksek kültür (elit kültürü) tartışmaları üzerindeydi. Bunu takip eden yıllarda, Sosyal psikologlar, örneğin Muzaffer Şerif, (sosyal kurumların psikolojisi), R. Linton (kişiliğin kültürel ardı) gibi kültür ve kişi ilişkisi üzerine eğildiler. Sosyal psikoloji ve kültürel-antropolojinin yanında, sosyolojide Parsons, Shils ve Merton'un görevselci kuramının etkisinde, kültür, değerler, fikirler, sembolik anlam kalıpları içinde alındı. DeFleur ve Ball-Rokeach (1989) kültürü "gelecek kuşaklara aktarılan yaşam sorunlarına yanıt" olarak ele alarak görevselci geleneği günümüze uzattı.

Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, kitle toplumu görüşü geçersiz sayıldı; çünkü demokratik çoğulcu ve özgür olan ve rasyonel karar veren insanlar (aktif izleyici, aktif seçmen, aktif tüketici) düşünce-sinin egemen yapılması gerekiyordu. Yine de, örneğin, sosyolojide homojen bir toplum görüşü ortadan kalkmadı, çünkü “homojen toplum” görüşü, özgür ve aktif insanların yaşadığı, “bölünmez, bölünemez milli birlik ve dirlik” için gereklidir. Örneğin, 1950'lerde W. Whyte “*The Organization Man*” ve D. Riesman “*The Lonely Crowd*” yapıtlarıyla, büyüyen sosyal homojenliği kitle iletişim araçlarının gelişmesine de bağlamışlardır. Whyte'a göre, yeni “sosyal etik” eğer kitle iletişim tarafından yaratılmadıysa, kitle iletişiminin egemen teması olan “sisteme kendini uyarılma” ile tutulmakta ve sürdürülmektedir. Riesman “öteki yönelimli” kişiliğin özellikle orta sınıf bürokratlar ve endüstride maaşlı çalışanlar arasında yaygınlaştığını, bunun içsel değerleri ortadan kaldırdığını ve onun yerini güncel ve moda olanın tasvibini alma yöneliminin egemen olduğunu belirtmektedir (Pearson, 1993). “Öteki” endüstriyel yapılar ve onların bilinç yönetimi aygıtları tarafından tanımlandığında, iyiler ve değerliler “iyi hayat yaşayanlardır”; kötüler ve değersizler ise cinayet işleyen ve kaza yapan gibi aşağı sınıfların insanlarıdır. Eğer medyadaki nitelemeler anlamlı geliyorsa, bunun nedeni anlamlı olduklarından değil, anlam kaydırılması ve bilinç yönetiminden dolayıdır.

KİTLE İLETİŞİMİ VE KÜLTÜRÜN ÜRETİMİ

Marx'tan etkilenen okulların yaklaşımında kültür ve iletişim ve de ikisi arasındaki bağ, zengin, ince, titiz ve kuramsal bakımdan anlamlıdır: Medya sistemi kültürün üretimi içine yerleştirilir ve bireysel kullanım ötesinde incelenir. Medya sistemi sosyal bakımdan örgütlenmiş kültür üreten kurumlar olarak irdelenir. Hepsi birlikte bilinç biçimleri, düşünme yolları, duyu ve duyarlılık şekilleri, neyi ne için yaptığımız arasında bağ kurmayı üretirler.

Marksist yönelimli yaklaşımlarda kitle iletişimi kültürel üretimde özel bir anlam taşır: Kitle iletişimi, sembolsele malların kurumsallaşmış üretimi ve genelleştirilmiş dağıtımıdır. Bu tanımla kitle iletişiminde dört önemli özellik ortaya çıkar:

- Sembolsele malların kurumsallaşmış üretim ve dağıtımı.
- Üretim ve izleme arasında kurulan kırılma: İzleyiciler sembolsele ürünün üretimi, yayınlanması veya dağıtılmasında fiziksel olarak bulunmazlar. Teknolojik araçla ilişki aracılanmıştır.
- Zaman ve uzamda sunumun farklı varlığı (örneğin kitap).
- Sembolsele biçimlerin kamusal alanda dolaşımı: Kitle iletişim ürünlerinin potansiyel olarak isteyen herkesin alabilmesi için ulaşılır, hazır olmasıdır (Thompson, 1994:25-28).

Marx, kültür ve dil gibi kavramları, kültürelcilerin kullandığı anlamdan farklı olarak kullanır. Marx ve Engels kültür ve kültürün akrabalarını (dil gibi) daha dinamik ve gelişmeci bir şekilde ele alırlar ve maddi ya da üretim gücüyle ilişkilendirilirler. Marx dili insanın doğayı denetleme bilgisinin geliştirildiği, saklandığı, yayıldığı ve uygulandığı ana "aracı" olarak ele alır. Dili öteki insanlarla ilişki gereksiniminden yükselip gelen bir "pratik bilinç biçimi" olarak niteler. Kapital'de, bu birikmiş bilginin iş ve işçilerin becerilerinde nasıl kamulaştırıldığını ve çağdaş endüstriye daha da ilerlemesi için farklı bir üretici güç olarak nasıl uygulandığını ve sermayenin hizmetine nasıl sokulduğunu anlatır. Burada kültür, işgücünün araçları ve pratiğinde, kuşaktan kuşağa geçen işaretler, düşünce, bilgi ve dilde gerçekleşen insanın doğası üzerine gücünün biriken büyümesidir.

Marx Alman İdeolojisi'nde tarihin "insanlığın bilincinin toplamı" olarak okunamayacağına ısrar eder. Düşünceler, kavramlar vs. beyinden çıkar; fakat materyal pratikler bakımından açıklanmaları gerekir. Bu görüş, kültür, bilgi ve dilin toplumsal ve maddi yaşamda temellendiği, bu yaşamdan bağımsız ve özerk olmadığını anlatır. Toplumsal düzen, görece özerk uygulamalar seti olarak değil, anlamlı bir bütün olarak düşünülür. Bu anlamlı bütünlükte, saptayıcı temelin gereksinimleri ya

da yönelimleri öteki düzeylerde birbirine benzer bir şekilde araya girer. Her şey gerçek, aktif insandan ve bu insanların gerçek aktif yaşam süreçlerinden, kendilerinin isteklerinden bağımsız belli maddi sınırlar, varsayımlar ve koşullar altındaki insanın tarihsel “yapısından” çıkar. Dolayısıyla, kültür, ideoloji ve dil üzerinde duran herhangi bir yaklaşımın, Marksizme karşıtlığı veya uygunluğu, kültür/ideoloji/dil ile güç ve çıkar yapıları (toplumsal üretim biçimi ve ilişkileri) arasında kaçınılmaz bağ kurup kurmadığına bağlıdır. Dile, kültüre, ideolojiye bağımsızlık veya öncelik veriyorsa, bu yaklaşım kendini “eleştirel” veya “Marksist yönelimli” olarak sunsa bile, Marksist yaklaşım değildir. Kendini Marksist veya Marksist yönelimli olarak niteleyen bir yaklaşım, Marx’ın “ekonomik indirgemecili” olduğunu ima ediyorsa ve kendisinin bir tür doğru Marksist veya post-Marksist olarak sunuyorsa, bu yaklaşım Marksist değildir. Marx hiçbir dogmatik süreç getirmemiştir: Bu kitap boyu tartıştığımız bir yaklaşım tarzı getirmiştir. Bu yaklaşım tarzında, insan ve toplumla ilişkili hiçbir şey kendine özgü ve farklılaşmış bağımsızlığa sahip değildir; zaman ve yer içindeki üretim tarzı ve ilişkilerine göre belirlenmiştir. Kültür, ideoloji ve dil, bu tarz ve ilişkinin bütünleşik bir parçasıdır. Ne birincildir ne de ikincil veya üçüncül. Toplum oluştuktan sonra, birincilden, ikincilden, altyapını ve üstyapının bağımsızlığından bahsetmek geçersizdir.

Marx’a göre, her üretim biçimine karşılık gelen toplumsal ve kültürel üstyapı da tarihsel bakımdan özeldir. İnsan tarihindeki her temel üretim biçimi, bugüne kadar, bazılarının emeğinin başkaları tarafından sömürülmesine dayanmıştır. Dolayısıyla ne kadar karmaşık, gelişmiş ve verimli olursa olsun, üretim biçimleri düşmanca çelişki üzerine kurulmuştur. Fakat bu çelişkinin kurumsallaştırıldığı toplumsal biçimler, açıkladığı kuramsal yasalar ve düşmanlığın yaşandığı bilinç biçimleri, her toplumsal yapıda mutlaka kendine özel biçimlerde gerçekleşir. Her üretim biçimi aslında var olan çelişkilerin üstesinden gelme ile bir üst düzeye itilir ve bu sefer düşmanlıklar daha ileri düzeye üretilir.

KÜLTÜREL İNCELEMELER

Siyasal ekonomi, kültürel metinlerin, özellikle üretim ve dağıtım sistemini inceler. Bu inceleme kaçınılmaz olarak kültürel metinlerin nerede ve nasıl üretildiği, nereye ve nasıl dağıtıldığını belirleyen örgütsel yapılar ve üretim ilişkileri üzerinde durur. Kültürel incelemeler, Marksist yönelime sahip olduklarında bu konu üzerinde durmuşlardır; fakat egemen yönelimde bu konu, Barthes’in (1977) meşhur sözüyle “yazarın ölümü” ve “okuyucunun doğumu” ilanı ile (aktif alımlama teziyle)

konu dışına itilmiştir. Onun yerine, metinsel analiz ve alımlama üzerine odaklanılmıştır. Pozitivistler “aktif izleyici” teziyle kapitalist güçler için yaptığı bilinç yönetimine, kültürel incelemeciler/post-yapısalcılar da “alımlama” teziyle destek vermeye başladılar.

Kültürel incelemeler, “kültür ve toplum” konusunu ele alan birçok yaklaşım setlerinden oluşur. İletişim alanında, temel olarak üç ana sorunsaldan biri veya birden fazlası üzerinde durur: (1) Medya kültürünün siyasal ekonomisi (Bu yönelimi büyük çoğunluk kısa zamanda terk etmiştir; (2) kültürel metin olarak medya metinleri (metinsel analiz) ve (3) metinlerin izleyicilerce alınması ve kullanılması (alımlama).

Metinsel analizde, en anlamlı incelemeler metnin ideolojik, öyküleme stratejileri ve imaj/biliş inşası konuları üzerinde duranlardır.

Alımlama incelemeleri, metinsel yorumlama teorilerinin kitle iletişimi izleyicilerinin gündelik faaliyetlerine uygulanmasıdır. Temel ilgi, izleyicilerin kitle iletişiminden çıkardıkları anlam üzerindedir. Metinlerin alımlanması ile ilgili incelemelerin anlamlı olabilmesi için, “alımlama” ile “ideolojik pozisyonun” veya “sınıfsal aitliğin” ilişkilendirilmesi gerekir. Bunun yerine, bu ilişkilendirme reddedilir ve cinsiyet, ırk, cinsel tercihler, etnik ve diğer kimlikler üzerinde durulur. Alımlama ile ilgili önemli araştırmacılar arasında, Radway (1988), Ang (1996), Allor (1988), Fiske (1989), Grossberg (1993) ve Jenkins (1992) vardır.

Kültürel incelemeler Marksizm, Frankfurt Okulu ve göstergebilim yaklaşımlarından etkilenecek şekilde şekillendi.¹¹¹ Marksist yönelimli kültürel incelemelerde, insanın kapitalist yapılardaki gerçek koşulları incelenir ve kültürün ve iletişimin özgürleştirici potansiyeli üzerinde durulur. Toplumda medyanın fonksiyonu ve iletişimin kültürel süreçlerinin siyasal sonuçları üzerine eğilir (Hardt, 1997). Kitle iletişimi yoluyla ideoloji ve bilincin üretimi araştırmaların odak noktasını oluşturur.

Kültürel İncelemeler: Marksist Geleneğin Gelişi

1950’lerin sonlarına doğru, Kıta Avrupa’sı dışında, İngiltere’de edebiyat ve kültür odağından hareket eden daha farklı bir gelenek başladı. Bu gelenek özellikle Hoggart ve Williams’ın kitle iletişiminin toplumda egemen ideolojilerin üretimi ve yeniden üretimi işlevini ele alıp incelemeleriyle başlayıp gelişti. Kültürel incelemeler Hoggart’ın işçi sınıfı kültürünü (Marksist olmayan) incelemesinden beri radikal bir şekilde değişime uğradı. Kültürel incelemeler başta Arnold (1822-1888), Elliot, Leavis üçlüsünün tutucu geleneğine karşıtlık ve “işçi sınıfı kültürüne”

¹¹¹ Kültürel incelemeler ve Frankfurt karşılaştırması için bkz: Sholle, 2003; ve <http://www.gseis.ucla.edu/faculty/kellner/papers/SAGEcs.htm>

yönelme olarak başladı. Williams'ın *The Long Revolution* (1961) and E. P. Thompson'un *The Making of the English Working Class* (1964) kültürel incelemelerin yönünü belirleyen ilk yapıtlar oldu. Hoggart örnek olarak çağdaş işçi sınıfının yaşamının yaratıcı ve yapmacık olmayan yönlerine eğildi. Williams toplumsal pratiğe önem verdi ve kültürü "yaşam biçiminin tümü" olarak tanımladı. E. P. Thompson insan deneyinin tarihsel bakımdan özgül ve sınıf kültürüne bağlı farklı bilinç biçimleri ve materyal koşullar arasındaki bağdan nasıl çıktığını gösterdi. Hoggart, Williams ve Thompson işçi sınıfı mücadelesi ve kültürünü anlamak ve desteklemek, kitle/kapitalist egemen kültürün ve kültür endüstrilerinin amaç ve sonuçlarını anlamak ve açıklamak için yola çıktılar. Onlar için endüstriyel işçi sınıfı ilerici sosyal değişimin gücüydü; işçi sınıfı kapitalist sistemdeki eşitsizliklerle mücadele için örgütlenebilir ve harekete geçebildi. Bu aydınlar kültürel incelemeleri ilerici sosyal değişim aracı olarak görüyorlardı. Bu aydınların oluşturduğu Birmingham Okulu'nun ilk çalışmaları "kültür ve toplum" geleneği Marksizm, siyasal ekonomi, yapısalcılık, Frankfurt Okulu, Gramsci ve yapısalcılığın karışımı zengin bir karakter taşıyordu: Sosyalist bir anlayışla, Marx'ın "Alman İdeolojisi" ve Gramsci'nin hegemoni ve "hegemoniye-karşı" mücadele anlayışından hareket ederek medya hegemonisini açıkladılar.¹¹²

Kültürel incelemeler 1960'dan beri artan bir şekilde akademik dergilerle, konferanslarla ve okullardaki programlarla uluslararası yayılma göstermiştir. İngiltere'de kitle iletişimini incelemek için disiplinler arası merkezler kurulmuştur. Örneğin Leeds Üniversitesi'nde "The Center for Television Research" Leicherster Üniversitesi'nde "The Center for Mass Communication Research," Open University'nin popüler kültür programı, Glasgow Üniversitesi'nin, "Glasgow Media Group" önde gelenler arasındadır. Kültürel incelemeler makaleleri *Media, Culture and Society, Screen, New Formations, Social Text* ve *Cultural Studies* gibi akademik dergilerde yayınlanmıştır.

1980'lerde, Richard Johnson'un liderliği sırasında, tarihsel, siyasal ve kurumsal analize dönüldü. Popüler kültür potansiyel çatışma ve direniş sitesi olarak görülmeye başlandı. Johnson (1983) üretim, metinsellik ve alma devresinden oluşan, dolayısıyla, üretim ve dağıtımın önemini vurgulayan bir kültürel inceleme modeli geliştirdi. 1970'lerde, kültürel incelemelerin dergisi olan *Screen* dergisini, bu tür yönelimi bırakıp, idealist ve metinselci yaklaşımı benimsediği için eleştirdi. Zaten, o zamanlar İngiliz ve Amerikan kültürel incelemeleri *Screen* dergisinin

¹¹² Yineleyelim: "Counterhegemony" asla ve asla "karşı-hegemoni" değildir. "Counterhegemony" anlayışının eleştirisi için bkz: Ayers and Saurin (2007)

tutumu paralelinde yaklaşımlara sahiptiler; sınıf konusu terk edilmiş ve yerine dil, ırk, cinsiyet ve alt-kültürler getirilmişti.

Özellikle 1990'larda, Hall'un etkisinde gelişen Open University'nin Sosyoloji Bölümü, Birmingham'ın dışında gelişen ve medya ve popüler kültürü inceleyen önemli bir merkez olmuştur. Marksist ideoloji, tarihsel materyalizm, sömürgecilik ve ekonomik kalkınma hakkında yoğun yazıları olan Jorge Larrain, merkezin direktörlüğünü aldığı anda, deneyci (empiricist) sosyal bilimciler tarafından düşmanlığı yoğunlaştırdı. Kısa zamanda, "Marksistler" sürülerek, rahatlama geldi.

Kültürel İncelemelerin Diğer Ülkelere Yayılması

Kültürel incelemeler İngiltere, Fransa, Kanada, Avustralya, Güney Afrika ve Amerika önde gelmek üzere birçok ülkede yaygınlaşmıştır. Yaygınlaşmasına önderlik edenler bir zamanlar Birmingham Center'da okumuş veya öğretim üyeliği yapmış kişiler ve onların yapıtları olmuştur. Bunlar arasında Angela McRobbie, David Morley, Dick Hebdige ve Lawrence Grossberg vardır. Merkezin kitapları 1970'ler ve 1980'lerde özellikle Hutchinson yayınevi tarafından basılmıştır: "*Resistance Through Rituals*" (1976), "*On Ideology*" (1978), "*Women Take Issue*" (1978), "*Working Class Culture*" (1979), "*Unpopular Education*" (1981), "*The Empire Strikes Back*" (1982), "*Making Histories*" (1982), "*Culture, Media and Language*" (1984); Hebdige'in "*Subculture: The Meaning of Style*" (1979) ve Hall ve diğerlerinin "*Policing the Crisis*" (1978) bunların önde gelenleridir.

Amerika'da kültürel incelemeler pragmatik, liberal-çoğulcu geleneğe dayanır. Sonradan, özellikle, Lawrence Grossberg'le, İngiliz kültürelcilerin etkisiyle gelişti. Fakat İngiliz eleştirel geleneğinden daha başlar başlamaz koşturdu. Amerikalılar İngiltere'den kültürel incelemeleri transfer ettiklerinde, siyasal yanı ve kapitalizme karşı olan eleştirilerini nötrleştirip genel eleştirel kelimelerini tutarak Amerikan tarzı bir kültürel incelemeler yarattı. Klasik "aktif izleyici" (active audience) tanımının yerine aynı anlama gelen fakat daha taze, masal gibi büyüleyici ve Kuran okuma gibi anlaşılma zorluğu huşu verici olan "çoğulcu alımlama" (polysemic reception) söylemi getirildi. Böylece kapitalist pazar sisteminin egemen materyal üretim ve ilişki gerçeğini masallaştıran ideolojik yeni bir çerçeveye kuruldu. Bu çerçeveye kapitalist sistem "post-modern durumu" yaşatan, tarihin son bulduğu ve tüketimin metindeki diskorslarıyla her gün yeniden tarihsiz bir tarihin üretildiği küresel süper sistem yapıldı. Bu yapış, eskisinden farklı olarak, kapitalist sistemin övgüsüyle değil; "sonsuz türde anlam vermeler" içinde yüzen (aslında yüzdüğünü sanan) insanın anlamlandırmadaki tercihsel özgürlüğü ve

çoğulcu alımlama iddialarıyla ve “tüketiciyi” belirleyici konuma yerleştirmeye çalışılmaktadır. Bunu yaparken, kapitalizmin getirdiği koşullar eleştirilirken bile, kapitalizm izleyiciye sunduğu çeşitlilik ve çoklukla sağladığı zengin metinsel olanaklardan (tüketim olanaklarından) dolayı kutlanırlar ve yeniden-meşrulaştırılırlar.

Kültürel incelemeler, Kanada’da McLuhan ve benzerlerinin etkisi altında gelişti. Marksist yönelim Dallas W. Smythe’nin yaklaşımı paralelinde (Toronto Okulu) ve Avrupa ve Amerika etkisinde biçimlendi. Avustralya’da, Amerikan türüne benzer analizle John Fiske’yi görürüz. İngiliz etkisi Kıta Avrupa’sında farklı şekillerde ortaya çıktı. Fransa’da, semiyotikçilerin, Barthes’in ve Fransız yapısalcılarının etkisinde seyretti. Almanya’da Frankfurt Okulu’nun etkileri devam ettiği için, İngiliz kültürel incelemelerin etkisi, Fransa’da olduğu gibi, fazla olmadı.

Türkiye’ye, nedense, Amerika’dan gelmesi bile, Amerika’da dönüştürülmüş biçimler veya o biçimlerin Batı’daki örnekleri getirilmektedir. İletişim alanında, Türkiye’de kültürel incelemeler, basit göstergelerin incelenmesiyle başlayan ve post-moderni veya post-yapısalcılığı taklide çalışan ve ne dediği belli olmayan nitel öznel değerlendirmelerle dolmaya başlamıştır. Türkiye’de, çağdaş psikolojik savaşın kontrollü alternatifler olarak dolaşıma soktuğu ve yaydığı medya ve (toplumsal) cinsiyet, etnik kimlikler, kültürel kimlikler, çoklu kültürelilik, küresel kültür, mikro-seviyeye indirgenen yorumsamacılık, post-yapısalcılık ve diğer “post” ekiyle gelen her konu üniversitelerden medyadaki günlük üretime kadar sokuldu. Hacettepe Üniversitesi’nde 1990 başlarında, tümüyle İngiltere’deki Kültürel incelemelere yoğunlaşan ve ODTÜ’de 2000’lerin başında medya ve kültürel incelemelerine odaklanan ilgili bölümler kurulmasına rağmen, yaygın ürünler ya yukarıda belirtilen karakterde olmaktadır ya da küresel pazarı meşrulaştıran Foucault, Baudrillard ve post-yapısalcı eleştirilere benzemektedir. Daha üzücü olan, kapitalist pazara doğrudan veya dolaylı olarak işlevsel olan yaklaşımlarla ilgili bölümler kurulurken ve dersler verilirken, Marksist yaklaşımla ilgili olarak ürün veren bir bölüm veya program yoktur. Amerikan kültürel incelemelerinin ve onun izleyicilerinin yaptığı gibi (Berube, 1996), bizde de, örneğin “gündelik hayat” incelenir ve açıklanır; ama ilginç olan, bu gündelik hayatta, her gün güneş doğarken kalıp, cebinde beş kuruş olamayan insanların, akşama kadar kilometrelerce yürüyüp iş aradıkları, bakkalın önünden geçemedikleri, öğrencilerin okullara aç geldikleri ve akşama kadar aç ders yaptıkları, üniversite bitirenlerin büyük çoğunluğunun iş bulamadıkları, çalışan gençlerin fazla mesai almadan haftanın altı günü ve 60 saatten fazla çalıştıkları, asgari ücret politikalarının ve sigorta ödemelerinin nasıl yapıldığı/yapılmadığı gibi

şeyler nedense yer almaz; belki de Baudrillard'ın “bayağılık/banalılık” anlayışı içine ve Foucaultcuların belinden yukarısına düştüğü için...

İletişimle ilgili “akademik” dergilerde Marksizm adı bile, düşmanları için saldırı vesilesi olmakta ve sıcak bakanlar için “aman olmasın, başımıza bela almayalım” gibi kuşkuyla, yer almazken, kullanımlar ve doyumlar, gündem hazırlama, izleyici araştırmaları ve “söylem analizi” denen kapitalist ekonomik ve siyasal pazarın savunucusu olan ve çoğu bilimsel karakterden yoksun yazılar bu dergileri doldurmaktadır.

KÜLTÜREL İNCELEMELER: MARKSİZMDEN KOPUŞ

Marksizmden Post-Yapısalcı ve Post-Moderne Kayış

İngiltere’de 1960’ın başlarında Çağdaş Kültürel İncelemeler Merkezi kurulduğunda ülkede Althusser’in *Marx İçin, Kapitali Okuma* ve Marx’ın Grundrisse’sinden seçmeler popülerdi. Bu yeni kaynaklar Marksizmi “sorulara açık bir alternatif biçim” olarak taze görüş sundu (Williams, 1977: 25). Örneğin R. Williams 1958’de Kültür ve Toplum yapıtında Marksizme karşıyken, 1970’in ortalarına gelindiğinde Marksizm ve Literatür yapıtında (1977) açıkça Marksist yaklaşımı benimsediği görülür. Stuart Hall Marksizme doğru yönelen entelektüel akışı “karmaşık Marksizme giriş” olarak niteler (Hall, 1984a:25). Stuart Hall’ün önderliğinde 1970’lerde Merkezin ilgi odağı medya metinlerine kaydı. Başlangıçlar oldukça anlamlıydı: Hall, örneğin *Policing the Crisis* yapıtında Althusserci yapısıcılıktaki “egemen ideolojileri yeniden-üreten ideolojik devlet aygıtları” görüşü ile Gramsci’nin hegemonya anlayışını birleştirerek, medyaya görece otonomi veren İngiliz Marksist kültürel teorinin bir türünü yarattı. Bu türün temel tezine göre, medya yönetici sınıfın çıkarlarına hizmet eden yorumları yeniden üretir; fakat medya aynı zamanda, ideolojik mücadele alanıdır. Hall, Klapper, Festinger ve benzerlerinin tercihli izleyen ve buna göre kendi anlamlarını çıkaran aktif izleyici tezini kabul etmez; egemen ideolojinin medya metni içine “tercihli okuma” olarak işlendiğini belirtir. Hall’a göre, izleyiciler “tercihli okumayı” otomatik olarak benimsememezler; sosyal durumları, onları farklı duruşları benimsemeye yönlendirebilir; müzakere edilmiş veya karşıt okumalar yapabilirler. Medya mesajlarını tüketen izleyicilerin referans çerçeveleri bir yerden gelir, bir zamanlar oluşmuştur, sembolik etkileşimlerden geçerek zaman içinde değişebilirler. Medyayı uzun zaman kullanma insanların dünyayı anlama ve yorumlamadaki yönelimlerini belirlemede önemli rol oynar (Hall, 1980). Bu yönelim, giderek “okumanın” özgürlüğüne doğru kaydı ve medya performansında pazar güçlerinin kontrol ve dinamiği bir kenara itildi. Marksist etkiden ve Marksist yönelimden

uzaklaşmaya başlandı. Metinler ideolojinin nasıl toplumdaki egemen grupların fikirlerine işlendiğine örnek kaynağı olarak bakıldı. Stuart Hall kültür ve iletişimde Fransa'dan ithal edilen yapısalcı ve göstergebilim yaklaşımının güçlenmesini sağladı. 1970 sonlarında Althusser, Lacan, Saussure ve sonradan Foucault'un fikirleri alındı ve, dolayısıyla, metin ve diskorsta mikro-seviye üzerinde ağırlık verilmeye başlandı (Johnson, 1980:8). Böylece, kültürel incelemeler ve yapısalcı yaklaşımlar, Saussure'cü dilbiliminden, Levi-Strauss'un yapısal antropolojisine, Barthes'in göstergebiliminden Lacan'ın psikoanalizine kadar çeşitlenen ilgi alanlarına yoğunlaştı. Hepsinde de, ortak temel konu anlam verme ve temsil etme süreçleri ve sistemlerinin anlaşılmasıdır. Bu yaklaşımlar "metin" (film, fotoğraf, televizyon programı, kitap, dergi) çözümlemesi yaparlar.

Hoggart en son yazılarında kültürel sınıfsızlığın geliştiğini belirtir ve örneğin "Woman" dergisinin İngiltere'nin "sınıfsız dergisi" olarak tanımlar. Hoggart işçi sınıfı kültürünü birbirine sıkıca kenetlenmiş yerel şehir kültürü olarak niteler ve bu kültürün umutları ve yaşamdan bekledikleri işçi sınıfı kadın dergileri tarafından yansıtılır. Hoggart'ın bu tür liberal-çoğulcu demokrat anlayış tarzını "ya kardeşim, sporda da sınıftan bahsedilir mi, herkes futbol müptelası, zengin fakir fark etmez" diyen "sağ duyu" sahibinde de görürüz. Herkes seyirci olunca nasıl olurda sınıf falan deyip saçmaların? Bu, kitlelerin milli gelirin ve servetin bölüşülmesinde seyirci kalmasına benzer: Herkes katılıyor üretime; ama üründen sağlanan materyal ve bu materyalin beraberinde getirdiği materyal-olmayan faydalar nedense küçük bir azınlığın elinde toplanıyor. Halkı yoksunluğa ve yoksulluğa mahkum edenler ve yoksullar sürekli bölücülük, laiklik ve "halkın dinini elinden alamazsınız, onlara laikliği empoze edemezsiniz" tartışmasıyla işlevsel-cehaleti ve düşmanlıkları yeniden üretiyor. Bu tür tartışmaların ve ekonomik birikimin önde gelen bir işlevi de, meşrulaştırılmış gaspın ve dünyada kitlelerin sefilliğinin sürdürülmesidir. Süper yıldızın eşinin, takımın yöneticisinin, reklam veren şirketin, medya ürünleriyle biliş işfali yapanların, kendi ekonomik sorunlarını kısa zamanda çözerek trilyonlar vuran siyasi liderlerin, "nasıl yapar da izleyici sayısını artırırım" diye düşünen pazarlama profesyonellerinin, araştırmacıların, futbol hastalarının ve diğer tüm kitlelerin televizyonu ve hayatı seyirlerinin amacı ve neticesi aynı değildir.¹¹³

Kültürel incelemelerde egemenlik postmodern sorun olarak görülen zevk, tüketim ve bireysel kimlik inşası gibi konular üzerine odaklanan postmodern popülizme doğru gitti. Bu gidişin temel tezlerinden birine

¹¹³ Sporla ilgili ayrıntı için bkz: Alemdar ve Erdoğan, 2005.

göre, izleyiciler zevk, kimlik ve güçlendirme sağlayan kültürel ürünleri tüketim yoluyla, “popüleri” belirlerler. Böylece, kültürel incelemeler sosyalist ve devrimci politikadan, postmodern kimlik politikaları biçimlerine döndüler. İlgili artık, medya endüstrileri ve bu endüstrilerin metinleri nasıl ürettiği ve dolaşıma soktuğu değil, izleyici, tüketim, kimlik, güçlenme, alma (alımlama), anlık yaşamın ifadeleri üzerine yoğunlaştı. Dev süpermarketlerin büyük kentlerin dışında da sürekli açıldığı ve bunların mal satmak zorunda kaldığı kapitalizmin küresel serüvenini yaygınlaştırdığı bir ortamda, bu ortamın ideolojisi artık tutuma ve rasyonelliğe dayanan “modernizm” ve kesinlikle Marksizm olamaz. Kalıcılığı, dönüşümeyi ve nedensellik bağları kurmayı gerektiren tarih, ekonomi, siyasal ekonomi, kuram gibi “eskinin kalıntıları” silinmektedir. Eğitim sisteminde “analiz ve senteze odaklanan” ve “gerçeğin beş seçenek içinde gelmediğini” düşündüren yapı ortadan kaldırılmaktadır. Küresel pazar kendi ekonomik ve siyasal pazarına uygun bilişi ve kültürü yaratmaktadır. Bu yaratmada, “yerel ve anlık zevkler”, “hızlı ve kaliteli tüketim”, ve “melez kimlikler” ile “kendini ve dünyasını inşa” gibi anlatılar, popülerleştirilmekte ve yaygın dolaşıma sokulmaktadır.

“Discourse” temeline dayanan radikal medya eleştirisi Avrupa’da, özellikle İngiltere’de ve Fransa’da yoğun bir şekilde ele alınmıştır. Çoğu, kendilerinin üretilmiş ürüne (metne) dayanan pratiklerini meşrulaştırmak için Marx’ı veya Marksist yaklaşımı ya reddetmişler ya da materyal üretime odaklandığını iddia ederek yetersiz bulmuşlardır. Maddi çıkarla ve modacı statüyle birlikte, “Discourse” analizi yapanların sayısı 1980’lerden beri hızla artmıştır.

Marx’tan uzaklaşanların çoğu dilsel-yapısalcılığın imajlar dünyasına dalarken, bazıları da Gramsci’ye sarıldılar; (a) Yönetici sınıf, çoğu kez farklı sosyal tabakanın “güvensiz ittifakı” olarak ele alınmaya başlandı; (b) Egemen ideoloji egemen diskorsların alanı olarak yeniden tanımlandı; (c) Medya, yönetici sınıfın fikirlerinin ileticisi araçlar olma yerine, sosyal güçlerin rekabet alanı olarak ele alındı. Elbette sorunu, örneğin, fabrikadan çıkartıp göstergesel anlamlandırmaya indirgediğimizde, işçi sınıfıyla sermayenin “rekabetinin” metin dışında gerçek egemenlik ve mücadele ilişkileri içindeki anlamı, anlamını yitirir. Hangi güçler medyada ve medyadan geçerek rekabet etmektedir? Egemenliği paylaşanlar ve egemenliğin ortakları mı? Egemenlik arayışında ekonomik güç kazanarak kendini kendi için temsil etme amacıyla siyasala sokmaya çalışan örgütlü din mi? Ücret politikalarının kurbanları mı?

Marksist Temel ve Post-Yapısalcı Gerekçelerin Geçersizliği

Post-yapısalcı, post-modern ve post-Marksist dönüşümle birlikte, dilin, düşüncenin, ideolojinin ve kültürün belirleyiciliği vurgulanmaya başlandı; dilin, düşüncenin ve kültürün üretim tarzı ve ilişkileriyle olan bağı önce ihmal edildi ve ardından reddedildi. Böylece kültürel incelemeler Marksist kuramsal yapıdan uzaklaştı. Bu uzaklaşmaya gerekçeler arasında, “ekonomik indirgemecilik, emniyetsiz taban, ekonomik tabanın artık anlamı kalmadığı, çünkü belirleyicinin dil/kültür olduğu” vardır.

Bunlardan Marx’a yönlendirilenlerin geçerliliği üzerinde duralım: Murdock ve Golding (1977:15), Marx’ın görüşünün üç önemli öneri içerdiğini belirtir: (a) Düşüncelerin üretimi ve dağıtımını üzerindeki denetimin üretim araçlarının kapitalist sahiplerinin elinde toplandığı; (b) bu denetimin sonucu olarak kapitalistlerin düşüncelerinin ve dünya görüşlerinin sürekli reklamının yapıldığı ve alt grupların düşüncelerine egemen olduğu; (c) bu ideolojik egemenliğin sınıf eşitsizliklerini korumada esas rolü oynadığı. Bu üç önerinin her biri, (1) Kapitalist sınıf ve iletişim yatırımcıları arasındaki bağlar; (2) iletişim endüstrileri içindeki sahiplik ve denetim arasındaki ilişkiler; (3) egemen ideolojinin kültürel mallara çevrilmemesi süreçleri; (4) iletiyi alma ve içeriğini kabulün dinamikleri (5) ve alt grup üyelerinin egemen düşünceleri kendi düşünceleri olarak benimsemesinin derecesi hakkında olan denenebilecek sorular getirir.

Marx, entelektüel/kültürel üretimin yeterli bir çözümlemesi, sadece denetimin sınıf temelini çözümlemesini değil, aynı zamanda bu denetimin uygulandığı genel ekonomik koşulların çözümlemesini gerektirdiğini açıklamaktadır. Marksı eleştirenler bunu “insanların düşünceleri ve etkinlikleri tümüyle kendi denetimlerinin ötesinde ekonomik güçler tarafından belirlenir” (ekonomik belirleyicilik) diye sunarlar. Bu sunum Marx’ın pozisyonunu yanlış sunmaktadır. Marx insanı koşulların kurbanı olarak asla kabul etmez; aksine insan kendi tarihini kendi yapar; fakat bunu içinde yaşadığı koşullardan bağımsız olarak yapmaz: İnsanın tarihsel yapısı tarihin koşullarından gelen ve bu koşullara tepkidir.

Marx’a göre maddi üretim kendi özel tarihsel biçimi içinde anlaşılmalıdır, bu maddi üretime karşılık olan entelektüel üretimin (kültürün, ideolojinin ve bilincin) niteliğini kavramak olanaksızdır.

İddiaya göre, Marx çalışmalarında kapitalist toplumun altında yatan dinamiklerin yalnızca sosyolojik değil, aynı zamanda bu toplumun ahlaki bir eleştirisini yapar. Bunun sonucu olarak Marksizm bir yandan “pozitivist bir sosyoloji”, öte yandan “eleştirel felsefe” denen düşünüyü ortaya çıkarır. Murdock, Golding, Bottomore, Ruben ve Fromm gibilerin ahlak ve komünizm konusuyla ilgili bu tür yorumu bir bakıma Marksist

bilim anlayışa uygun değildir: Marx toplumu incelemede konunun ahlak ile ilgili olmadığını yanlış yola sevk edici olduğunu özellikle Fierbach'ı eleştirisinde açıkça belirtmiştir. Elbette Marx hem ontolojik hem de aksiyolojik açıklamalar yapmıştır. Fakat bunu idealist felsefenin eleştirisi bağlamında ele almıştır. Elbette Marx'ın insan için düşündüğü daha iyi ve daha insancıl olandır. Dolayısıyla, etik daima önemli bir konudur. Fakat Marx yöntem ve incelemelerini düşünselden hareket eden bir epistemolojik, ontolojik ve aksiyolojik yapı üzerine kurmamıştır.

Yukarıdaki sunulanlardan anlaşılacağı gibi, Marksizm, kültür ve iletişimin sosyolojik incelemesi için bir çerçevedir. Fakat entelektüel üretim veya bilincin üretimi üzerinde dururken, materyal olan ve düşünsel olan arasındaki, karmaşık bağların değeri düşürülür; gelişmemiş olarak bırakılır veya "ekonomik indirgemecilik" uydurusuyla ortadan kaldırılırsa, Marksizmin kuramsal gücü ve açıklayıcılığı buharlaşıp uçar gider.

Egemenliğin kitle iletişimi personelinin somut etkinliklerinden ve tüketicilerin yorumlama işlemlerinden geçerek gerçekte nasıl yeniden üretildiğini incelemek gerektirir. Bu girişim, üretim ve tüketimin toplumsal koşullarına ve sınıflı toplumların merkezi örgütlerine ve süreçlerine ilişkilerinin, ayrıntılı ve doğrudan incelenmesini gerektirir. Ne kadar gelişmiş olursa olsun, kültürel metinlerden anlam çıkarmalar bunun yerini alamaz (Murdock ve Golding, 1978: 350).

KÜLTÜREL İNCELEMELER VE SİYASAL EKONOMİ SENTEZİ

Kültürel incelemelerin 1970'lerden başlayarak Marksist çerçeveden giderek kopuşu hem ciddi çekişmeler ve tartışmaları hem de uzlaşma çabalarını beraberinde getirdi. Çoğunluk uzlaşma olasılığına inanırken, bazıları bunun olmayacağı görüşünü taşıyorlardı. Fakat kültürel incelemelerin Marksizmin temel çerçevesini reddetmesi yönündeki değişimle birlikte, uzlaşmacı yaklaşımların yerini ağır eleştiriler almaya başladı. Dan Schiller gibi bazıları hala kültürel incelemeler ve siyasal ekonomi bağını kopartmama üzerinde ısrar etmektedir.¹¹⁴ Dan Schiller için bu umudun nedenlerinden biri, "kültürel emperyalizm" teziyle gelen ve kültürel emperyalizmi üretim biçimi ve ilişkileriyle ayrıntılı bir şekilde bağlayan babası olabilir. Önce toleranslı olan ve ardından çok ağır biçimde eleştirel yapan aydınlardan biri de Nicholas Garnham'dır. Garnham kültürel faktör ile ekonomik yapı arasındaki ilişkinin kurulması gerekliliği ve bu ilişkinin kurulmasının "kültürel materyalizm" ile olabileceğini belirtir. Garnham'a göre (1983 ve 1979a) toplumsal ve tarihsel

¹¹⁴ Bu bağlamdaki hakaretlere varan tartışma ve kaynaklar için bkz: İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi, sayı 25, 2007, s. 267-280.

olmayan kuramların tuzağından kaçınmak için, kitle iletişim araçları incelemeleri tarihsel maddecilik geleneğiyle bağlarını yeniden kurmalıdır. Ulus kurma, kalkınma ve modernleşme düşüncesi, endüstri-ötesi düşünce, tarihin sonu düşüncesi, dilin dışında gerçek olmadığı, üstyapının, kültürün ve düşüncelerin toplumda belirleyici rol oynadığı düşüncesi kapitalist ekonomik ve siyasal pazar için oldukça görevseldir.

Garnham'a göre kitle iletişim incelemeleri toplumsal bilimlerle, özellikle tarihsel maddeci gelenekle bağlarını yeniden kurmak zorundadır. Bu gelenekte, kapitalist üretimle gelen üç ana soru vardır:

1. Bunalım sorusu: Maddi üretim sisteminin kendini sürdürme yolu.
2. Devrim sorusu: Artı ürünün eşitsiz dağıtımını meşrulaştırma yolu.
3. Belirleyicilik sorusu: Ekonomik ve ideolojik düzey arasındaki bağ ve belirleyiciliğin doğası.

Garnham'a göre ideolojik formasyonlar için toplumsal koşulları anlamak ve böylece ideolojinin üreticileri ve tüketicilerinin konumlarını açıklamak için, ideolojinin kendisine değil, yaşamın maddi koşullarına eğilmek gerekir. Garnham'ın belirttiği gibi, kültürel maddecilik simgesel ilişki süreçlerinin indirgenemez maddi belirleyicileri üzerine eğilmeyi ve kapitalist üretim biçiminin genel gelişmesi içinde tarihsel olarak bu süreçlerin mal üretimi ve değişimi alanı içine ve hangi etkilerle getirildiği yollarına bakmayı gerektirir. Üretim ve tüketim diyalektik bir ilişki içindedir. Üretimin doğası ve yapısı ile tüketimin doğası ve yapısı karşılıklı olarak birbirini belirler. Belirleme dengesi (=hangisinin daha çok rol oynadığı), tarihsel olarak değişebilir. Pazar yaratma zorunludur ve kullanış değerlerinin yaratılması, bu değerlerin alışveriş değerine dönüşümü mücadele ve çelişkiyi içeren bir süreçtir. Dolayısıyla, hem teknik hem de ekonomik belirleyicilik reddedilmelidir.

Benzer şekilde, 1990'lar ve 2000'lerde kitle iletişim kuramında yeni "gelişmeler" oldu. Neo-Marksist yaklaşımlarda İngiliz siyasal ekonomistlerin bazıları, kültürel yaklaşımla denge kurulmasını sağlamak için kültürel yanı eklediler. Golding ve Murdock'a göre, (1992:15-18) kültürel incelemelerle iletişimin siyasal ekonomisi birbirine çakışırlar. Her ikisi de genel olarak Marksist toplum görüşüne dayanır; ikisinin de ana ilgisi güç kullanımı ve yapısı üzerinedir; eleştirel siyasal ekonomi, egemen anayol yaklaşımından 4 bakımdan farklıdır: (a) Tümseldir, yani parçaların birbirine bağımlılığına ve tüme önem verir. (b) Tarihseldir. (c) Kapitalist girişim ve kamu ekonomisi arasındaki ilişkiyle ilgilenir; ve hepsinden önemlisi, (d) tekniksel konu ve sorun ötesine giderek adalet, hak, kamu yararı ve etiksel sorular üzerinde durur. Siyasal ekonomi özellikle iletişim faaliyetinin, materyal ve sembolik kaynakların eşit olmayan dağılımı tarafından yapıllaştırılması yolları üzerine eğilir.

KÜLTÜREL İNCELEMELERİN ELEŞTİRİSİ

İdealist felsefeye karşı Marksist tarihsel ve diyalektik materyalist felsefeyi seçerek 1960'larda işe başlayan kültürel incelemeler kısa bir süre sonra artan bir şekilde Marksist yaklaşımı "ekonomik indirgemecilik" olarak nitelediler ve Fransız göstergebilimciler ve dilbilimcilerin etkisiyle insan gerçeğini insanın ürettiği "metinlerde" aramaya başladılar. Canlı insanın canlı ilişkileri hiç kimsenin doğru dürüst tanımlayamadığı "discourse" denen mekaniksel sürece indirgendir. Siyasal ekonomi ve kültürel incelemeler birbirinden koptu ve uzlaşma arayışları bile uzlaşmaz bir duruma geldi. Kültürel incelemeler siyasal ekonomik bağlam ve konumlandırmayı kuramsal çerçevelerinin dışında tuttular ve kendilerini Marksist tarihsel ve diyalektik materyalist kuramsal çerçeve dışına yerleştirdiler. Buna karşı siyasal ekonomi yaklaşımçıları kültürel incelemeleri bağlam dışı, bağlamdan yoksun, tarihsiz öznel ve faydasız çabalar olarak niteledi. Örneğin Garnham'a göre (1995a ve 1995b) kültürel incelemeler emtialaştırılmış kültürel üretim, dağıtım ve tüketim devrelerinden ve kurumlarından geçerek yapısal olarak belirlenmiş yollar içinde sembolik ve materyal kaynakların nasıl sağlandığını görmezlikten gelmiş ve Marksizm ve siyasal ekonomi köklerini reddetmişlerdir. Kişilerin "siyasal olarak özgürleştiren metinlerden" ve "karşıt okumalardan" geçerek kişisel kimlikler kurması ve televizyon durum komedilerinden ve dizilerden geçerek kapitalizme karşıtlık oluşturması, Garnham'ın da haklı olarak belirttiği gibi, apaçık saçmalaktır. İnsan metinlerle ve metinlerden geçerek yaşamıyor. Metinlerle ve metinlerden geçerek karın doyuranlar ve karşıtlık üretenler için bu belli ölçüde doğru olabilir. Metni anlama ve anlamlandırma belli örgütlü yer ve zamanda egemenlik ve mücadele ilişkileri ve fiziksel ve sosyal olarak varlığını sürdürebilme koşullarıyla bağlam kurmayı gerektirir. Metni okuma sorunsalından önce, metni üreten, dağıtan, tüketen, okuyan ve inceleyen "beyne, düşünceye" değil, o beyni ve düşünceyi taşıyan insanın günlük kendini fiziksel ve sosyal olarak üretmesindeki biçimlere ve ilişkilere bakmak gerekir. İşte ancak o zaman gerçek anlamıyla, ana akımların ele aldığı 'etkinin' doğasının neden öyle olduğunu ve kültürel incelemelerde "okumaların" neden öyle yapıldığını daha doğru anlayabiliriz. Ne yazık ki kültürel incelemelerdeki egemen yönelim küresel serüvündeki kapitalist pazarın biçimlendirdiği ve yaydığı kültürü eleştirirken mitleştiren ve yücelten, bireye kadar indirgenen görecelikle (relativizm) meşrulaştırılan biçimde sürmektedir; küresel kültür endüstrilerini incelememekte ve bu endüstrilerin siyasal ekonomi dahil her tür analizinden uzak durmaktadırlar. Onun yerine, yeni medya teknolojilerinin ürünlerinin içerik

alımlamaları üzerinde durarak, kapitalizmi yıllardır savunan “etki” araştırmaları paralelinde bir yerde durmaktadırlar. Bu yerde, kapitalizmin en son ve en sinsi ve etkili savunucusu rolünü oynamaktadırlar. Örgütlü iletişim yapılarının ürettiği kültür ürünlerinin kültürel incelemesini yapanlar ile gerçek insan ilişkilerine gerçek örgütlü süreçlerde bakanlar ve kültürel ürünleri “ifade edilmiş temsiller ve örgütlü üretim yapılarının ve ilişkilerinin bir parçası” olarak görenler arasında bir uzlaşma olasılığı, var olan çıkar yapıları içinde olanaksızdır. Kellner ve benzerlerinin “iyimser” görüşlerinin aksine, kültürel incelemeler süregelen insan koşulunu “eleştirel olarak analiz edecek” ve “değiştirecek pratiği destekleyen” karaktere sahip değildir: Toplum statik metin değildir, sayısız ve bağımsız “metinlerden” ve diskorslardan da oluşmaz. Toplum değişimi metindeki temsillerden ve televizyon önünde anlam vererek veya internette anlam alışverişi yaparak olmamıştır ve olmaz da. Toplum değişimini, gerçeği belirleyen dil de yapmaz. Toplum değişimini tarih boyu düşünceleri taşıyan ve dili kullanan insanlar, değişim için gerekli somut insan girişimleriyle yapmıştır. Bu girişimde kültür ve dil, hem değişim hem de değişmeme için kullanılan araçlar olmuştur.

Williams yeni kültürel incelemecilerin “sosyal ilgisizliğini ve duyar-sızlığını” eleştirmiştir: Günümüz araştırmacıları bir iğnenin başında kaç tane meleğin dans edebileceğiyle ilgilenmezler, ama Madonna’nın yüzün üzerindeki analizini üretmişlerdir. Bu yeni “manastırcı yönelim” içinde, sosyal dünya yorumlanacak metinler alanı olarak sürekli yeniden inşa edilmektedir. Williams ve benzerlerinin belirttiği gibi (Williams, 1980) kültürel analiz sürekli olarak bir ürünün özelliklerine bakmamalıdır; pratiğin gerçeğine ve koşullarına bakmalıdır; gerçek ve pratiklerdeki hatalar/sorunlar kapitalist mülkiyet yapısı ve kontrolden akıp gelir. Bu da bize, günümüzdeki kültür analizinde başlangıç noktasının eleştirel/Marksist siyasal ekonomi olduğunu gösterir. Buna rağmen kültürel inceleme yapanlar bu mantığı izlemezler. Bunun elbette birçok nedeni vardır. Bizim gibi ülkelerdeki ilk neden üniversitelerde önemli sayıda akademisyen değil de, en iyi biçimiyle “akademisyenimsilerin” ve akademisyen unvanını almış 9-5 mesaisi yapan ve bu mesaiyi derse girme ve dedikodu ile dolduran memurların olması. Bu akademisyenimsilerin ve memurların arasından bazılarının zamanın modası ne ise ona uyarak araştırma veya makale adı altında bir şeyler karalayarak kendini rahatlatmasıdır. Bir diğer neden ise, ciddi bilgi ve araştırma gerektiren bir yolu tutmak çaba ve uğraş gerektirdiği için, en kolay yol olarak, Batı’da paketlenmişleri kopyalamayı seçmekte yatmaktadır. Hele günümüzde egemen olan, post-modern veya post-yapısalcı yaklaşımların “yorumsamaları” ve “derin anlamlar” çıkarmaları “edebi öznel

uydurulardan” öte çok az gider. Batı’da, en önde gelen neden, uzmanlaşmadır: Kültürel incelemeler dil, edebiyat, sanat tarihi ve kültürel antropoloji gibi alanlardan gelmektedir; kültürel incelemecilerin dünyası insan pratiği üzerine değil, pratiğin ürünleri üzerine kurulmuştur. Bu elbette olabilir; ama bizde olduğu gibi, dil ve göstergebilim hakkında hiçbir şey okumamış iletişim fakültesindekilerin söylem analizi yaptıklarını belirttikleri saçmalıklarla ve yanlışlarla dolu makaleler yazması ve kitaplar basması üzücüdür; ama cehaleti yeniden-üretmek yönetimlerini sürdürülenler için oldukça faydalıdır. Marksist siyasal ekonomi incelemesi yapanlar ise sosyal bilimlerden gelmektedir ve sosyoloji, ekonomi ve siyaset bilimi sınırları içinde çalışırlar. Onlar için önemli olan insan pratiğidir ve metinler bu pratiğin sonuçlarıdır. Dolayısıyla, gerçeği yakalamak ancak pratiği incelemekle veya metni pratikle ilişkilendirmekle mümkündür.¹¹⁵

Bu yalın gerçeği, senelerce önce, Murdock ve Golding’in (1977), kültürel ürünlerin (ve ideolojinin) içeriği doğası ancak bu ürünleri çerçeveleyen materyal çıkarlar temeli üzerine yerleştirmeye anlaşılabilirliğini belirterek sunmuşlardır: Ekonomik güç ve çıkarların medya üzerindeki etkisiyle, ekonomik güce ve kaynaklara sahip olmayanların sesleri dışarıda bırakılır. Maliyet mantığı sistemli bir şekilde başarılı bir şekilde pazara giremeyen grupları dışarıda bırakırken, ana kitle iletişim pazarında yerleşmiş grupların pozisyonunu pekiştirir. Böylece, ayakta kalan medya çoğunlukla süregelen güç ve zenginliğin dağılımını eleştirme olasılıkları en az olanlardan oluşur. Eleştirme olasılıkları çok olanlar geniş izleyicilere görüşlerini yaymak olanaklarına sahip değildiler, dolayısıyla karşıtlıklarını ve ayrılıklarını kitlelere yayamazlar. Dikkat edilirse, bu görüşte, medyanın örgütlenmesini, iş yapış biçimini ve ürününün içeriğini belirleyen kapitalist yapı ve bu yapının dinamikleridir. Dolayısıyla, liberal-çoğulcuların ve yapısal-fonksiyonalistlerin iddialarının aksine, kitle iletişiminin içerikleri yansız/tarafsız olamaz; çünkü yukarıdakileri bir başka biçimde açıklarsak, biçim ve içerik hem kapitalist sistemin kendisinin yapısal olarak getirdiği çerçevelerle belirlenir, hem de medya üretimi ve politikalarıyla belirlenir.

Kültürel incelemeleri, özellikle “post” ekiyle gelenler, yoğun ve şiddetli bir şekilde eleştirilmiştir. Bu eleştirilerden biri de Sokal Olayı (Sokal Affair) olarak bilinir (Sokal, 2008). Sokal, 1996’da, post-modern kültürel incelemeler dergisi *Social Text*’e, editörün ideolojik yönelimini öven, şahane görünen ama saçmalıklarla dolu bir makale sunar. Adı bile şahasır: “*Transgressing the Boundaries: Toward a Transformative*

¹¹⁵ Uzmanlaşma ve ayrışma tartışması için bkz: Murdock (1995).

Hermeneutics of Quantum Gravity". Dergi bu saçmalığı yayınladı. Sokal, *Journal of Linguistics* dergisinde, makalesinin "uydurdu" olduğunu açıklar; bunu yapmaktaki amacının "Solu", toplumun yapısını incelemekten uzaklaştıran subjektivist ve relativist yaklaşımların modacı bir yönelime karşı savunmak olduğunu belirtir. Anlamsızlığın anlamlı, edebiyata ve sosyal bilimlere hakaret olarak duran saçmalığın, "sol" veya "eleştiri" veya "alternatif" olarak desteklenmesi ve egemen yapılması oldukça üzücüdür. Daha kötüsü, Sokal ve Brichmont'un "Fashionable Nonsense" (1999) adıyla yazdığı kitapta belirttiklerinin önemli bir kısmı Türkiye'de, sadece "post" ekiyle gelenleri taklit etmeye çalışarak modayı takip edenler arasında değil, her alanda çok daha kötü bir durumda olmaktadır: En temel bilimsel kavramlar bile yanlış kullanılmakta; çeviriler ciddi yanlışlıklarla dolu; bilimsel süreçleri bilmeyenler kurumlar için bile araştırma yapmakta; dergilerde basılan makalelerin ve tezlerin önemli bir kısmının bilimsel hiçbir değeri ve geçerliliği yok; ampirik yöntemi bilmeyenler hem araştırma yapmakta hem ders vermektedir; üniversitelerin araştırma programlarında yapılan araştırmaların çoğunun, özellikle sosyal bilimlerde, hiçbir geçerliliği yoktur.

İşçi sınıfı kültürü adetler ve hayal-mahsulleri/efsaneler/mitler, batıl inançlar, alınyazısı ve kadercilik, yakın aile ilişkisi, bugünü yaşayıp "yarına Allah kerim" diyenlerin karakterini taşır. Hoggart bu kültürün İngilizlerin kendi ve Amerika'dan gelen şiddet, seks ve sadizmle dolu "sınıfsız dergilerle" yıkılmakta olduğunu vurgular. Hoggart'ın kültüre yaklaşımı "seçici" ve kuramsal bakımdan da toyca ve empresyonisttir. Popüler bilincin oluşmasında veya işçi sınıfı cemaatiyle kapitalist iş bölümü arasındaki ilişkide ideolojinin rolünün farkında değildir. Alışkanlıklar, adetler ve gelenekler yoluyla alt sınıf yapısındaki aldığı yeri doğal ve kaçınılmaz olarak kabul eder.

Hoggart ve benzerinde, kültürü "yapış biçimi, yapış pratiği (praxis)" olarak alma ortadan kalkar; onun yerini "hayat-olmuş-gibi" vurgulamasından çıkarılan "karmaşık anlamlar" ve yaşanan düzene pragmatik adaptasyon alır. Örneğin kadın dergilerini herkesin alıp okuması ne o dergiyi "sınıfsız" yapar, ne de o derginin sunduğu kültür, işçilerin kültürü olur. Kapitalist basının bu tür ürünleri, kullanılan karakterler işçi sınıfından olsa bile, işçi sınıfının değerlerini değil, burjuva değerleri yansıtır. Bu dergilerde, işçi sınıfının sorunlarıyla asla ilgilenilmez; işsizlik lafı bile edilmez; işçi sendikaları ve sınıf siyasetinden bahsedilmez; sermaye ve emek arasında çıkar çatışması tanınmaz; talihliler güzeldir, zenginindir; bir şeyin yoksa, güzel değilsen, işin yoksa, talihsizliğindedir; işsizsen muhakkak tembelliğindedir.

KAYNAKÇA

- Adaklı, G. (2006) *Türkiye’de Medya Endüstrisi, Neoliberalizm Çağında Mülkiyet ve Kontrol İlişkileri*. Ankara: Ütopya.
- Adaklı, G. (2009) The Process of Neo-Liberalization and the Transformation of the Turkish Media Sector In the Context of the New Media Architecture. In: Harrison, J. and Wessels, B. (Eds.) *Mediating Europe: New Media, Mass Communications*. N. Y.: Berghahn Books, Pp. 286-318.
- Adorno, T. (1954) How To Look at Television. *the Quarterly of Film Radio and Television*, 8(3): 213-235.
- Adorno, T. (1974) *Minima Moralia*. London: New Left.
- Adorno, T. (1976), *Introduction to the Sociology of Music*. New York: Continuum.
- Adorno, T (1987). Late capitalism or industrial society? In:V. Meja, D. Misgeld & N. Stehr (Eds.), *Modern German Sociology* (pp. 47-232). NewYork: Columbia University Press.
- Adorno, T. & Horkheimer, M. (1977) *The Dialectic of Enlightenment*, New York: Free Press.
- Adorno, T. (1991) *The Culture Industry*. London: Routledge.
- Alemdar, K. (1985) “Küreselleşme, Türkiye ve Kitle İletişim Araçları”, *Türk-İş Yıllığı '97*: 275-283.
- Alemdar, K. (1998) (Ed.) *Medya Gücü ve Demokrasi*. İstanbul: Tüses.
- Alemdar, K. (2001) *İletişim ve Tarih*, Ankara: Ümit Yayınevi.
- Alemdar, K. (2009) (Der.) *Türkiye’de İletişimin Dünü, Bugünü ve Yarını*. Ankara: AGC Yayını.
- Allor, M. (1988) ‘Relocating the Site of the Audience’, *Critical Studies In Mass Communication* 5: 217–33.
- Allport, G.W. (1935) Attitudes. In: *The Handbook of Social Psychology*, (ed.), C. Murchison. Reading, MA: Clark University Press, Pp. 798-884.
- Amin, S. (2005) *Empire and Multitude*. *Monthly Review*, 57(6) [Http://www.Monthlyreview.org/1105amin.htm](http://www.Monthlyreview.org/1105amin.htm)
- Anderson, C. A. and Gentile, D. A. (2008) Media Violence, Aggression, and Public Policy. In: E. Borgida & S. Fiske (Eds.), *Beyond Common Sense: Psychological Science In the Courtroom*. (Pp. 281-300) MA: Blackwell. [Http://www.Youngmedia.org.au/Pdf/AG_Games.Pdf](http://www.Youngmedia.org.au/Pdf/AG_Games.Pdf)
- Ang, I. (1996) *Watching Dallas*. London: Routledge.
- Artz, L. (2006) On the Material and the Dialectic: toward a class analysis of communication. In: L. Artz, S. Macek and D. Cloud (Eds).
- Artz, L, Macek, S., ve Cloud, D. L. (Eds.) (2006) *Marksizm and Communication Studies: the Point Is To Change It*. N.Y.: Peter Lang Publishing.
- Atabek, Ü. (2001) *İletişim ve Teknoloji: Yeni Olanaklar-Yeni Sorunlar*. Ankara: Seçkin.
- Atabek, Ü. (2006) İnternette Etik Sorunların Ekonomi Politik Bağlamı. *Küresel İletişim Dergisi*, 2: 1-9.
- Atton, C. (2007) Current Issues In Alternative Media Research. *Sociology Compass*, 1(1): 17- 27.
- Atwood, R. and Mcanany, E. (1986), *Communication and Latin American Society: Trends In Critical Research*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Ayers, A. and Saurin, J. (2007) "Beyond the 'Global Unifier': Counter-Hegemony In Neo-Gramscian Analysis." [Http://www.Allacademic.com/Meta/P179166_Index.html](http://www.Allacademic.com/Meta/P179166_Index.html)
- Ayers, A. J. (2008) (Ed.) *Gramsci, Political Economy, and International Relations Theory: Modern Princes and Naked Emperors*. New York: Palgrave Mcmillan.
- Bagdikian, B. (1983/1989) *Media Monopoly*. Boston, Beacon Press.
- Bagdikian, B. (2004) *the New Media Monopoly*. Boston: Beacon Press.

- Balle, F. (1983) "Mass Media Research In France: An Emerging Discipline". *Journal of Communication* 33 (3) :146 -156.
- Ball-Rokeach, G. ve M.D. Defleur (1976) "A Dependency Model of Media Effects" *Communication Research* 3 (1): 3–21.
- Barkin, S. M. and Gurevitch, H. (1987) Out of Work and On the Air: Television News of Unemployment. *Critical Studies in Mass Communication*, 4 (1): 1-20.
- Barnouw, E. and Miller, M. C. (Eds.) (1998) *Conglomerates and the Media*. New York: the New Press.
- Barney, D. (2004) *the Network Society*, Great Britain: Polity Press.
- Barthes, R. (1972) "Myth Today," *Mythologies*, Ed. and Trans. Annette Lavers. New York: Noonday Press. 109–159.
- Barthes, R. (1977) *Image-Music-Text*. London: Fontana
- Barthes, R. (1975) *S/Z*. (Trans. Richard Miller). London: Cape.
- Bartolovich, C. (2003) Post-Imperialism Or New Imperialism? the Eleventh September of George Bush. *Interventions* 5 (2): 177- 198.
- Başaran, F. (2000) İletişim ve Emperyalizm: Türkiye’de Telekomünikasyonun Ekonomi-Politikaları, Ankara: Utopya.
- Başaran, F. ve Geray, H. (2005) İletişim Ağlarının Ekonomisi: Telekomünikasyon, Kitle İletişimi, Yazılım ve İnternet. Ankara: Siyasal.
- Baudrillard, J. (1972/1981) In the Most Complete Ambiguity: Requiem For the Media. *International Journal of Baudrillard Studies*, [Http://Www.Ubishops.Ca/BaudrillardStudies /Vol4_1/Levin.Htm](http://Www.Ubishops.Ca/BaudrillardStudies/Vol4_1/Levin.Htm)
- Baudrillard, J. (1983) *Simulations*, NY: Semiotext.
- Baudrillard, J. (1983a) *In the Shadow of the Silent Majorities*. NY: Semiotext.
- Baudrillard, J. (1987) *The Evil Demon of Images*; Sydney: Power Institute.
- Baudrillard, J. (1992) Rise of the Void towards the Periphery. <http://www.egs.edu/faculty/baudrillard/baudrillard-rise-of-the-void-towards-the-periphery.html>
- Baudrillard, J. (1994). *Simulacra and simulation*. Ann Arbor: University of Michigan Press.
- Baudrillard, J. (1998) In the Shadow of the Millennium. <http://www.ctheory.net/articles.aspx?id=104>
- Bell, D. (1973) *the Coming of the Post Industrial Society*, NY: Basic Book.
- Bell, Daniel (1960), *the End of Ideology*. New York: Free Press.
- Beltran, L. R.O (1976), 'Alien Premises, Objects and Methods in Latin American Communication Research. *Communication Research*, 3(2):107 - L 34.
- Benjamin, W. (1977) "the Work of Art In the Age of Mechanicle Production". *Mass Communication and Society* (1977) S. 384 - 408.
- Berelson, B. (1959) "the Stage of Communication Research". *Public Opinion Quarterly* 23 :1- 6.
- Berghe, P.L. Van Den (1963) "Dialectics and Functionalism". *American Sociological Review*, 28: 695–705.
- Bernauer, J. ve Rasmussen, D. (1988) *the Final Foucault*. Mass: MIT Press.
- Berube, M. (1996) *Cultural Criticism and the Politics of Selling Out*. [Http://Www.Altx.Com/EBR/EBR2/Ebr2.Htm](http://Www.Altx.Com/EBR/EBR2/Ebr2.Htm)
- Best, S & Kellner, D. (1991) *Postmodern Theory: Critical Interrogations*. London: Macmillan.
- Bhabha, H. K. (1992) "Postcolonial Criticism." in *Redrawing the Boundaries*, Edited By Stephen Greenblatt and Giles Gunn. New York: MLA.
- Birdwhistell, R. (1970) *Kinesics and Context*. New York: Ballantine.
- Blau, P. (1964) *Exchange and Power In Social Life*, NY: John Wiley and Sons.
- Blumer, H. 1969. *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Berkeley: The University of California Press.

- Blumler, J. G. (1977) *the Political Effects of Mass Communication*. the Open University, Unit 8, London: the Open University Press.
- Blumler, J. G. ve E. Katz (1974) (Eds.) *The Uses of Mass Communications: Current Perspectives On Communications Research*. CA: Sage.
- Blumler, J. ve Gurevitch, M. (1975) Towards a comparative Framework for Political Communication Research. In: S.H. Chaffee (Ed.) *Political Communication*. Ca: Sage.
- Bodley, J. H. (1994) *Cultural Anthropology: Tribes, States, and the Global System*. Mountain View, CA: Mayfield.
- Boratav, N. P. vd. (1967) *Kültür Emperyalizmi*. İstanbul: Ataç
- Bottomore, T.B. (1964) *Karl Marx*. NY: Mcgraw Hill.
- Bottomore, T.B. (1974) *Sociology As Social Criticism*. NY: Pantheon.
- Bourdieu, P. (1994) *The Field of Cultural Production*. In: Polity Reader
- Boyd-Barret, O. (1977) *Media Imperialism: Towards an İnternational Framework for an Analysis of Media Systems*, In: J. Curran et al. (1992) *Mass Communication and Society*. London: Arnold, S. 116-135.
- Boyd-Barrett, O. (1997) *İnternational Communication and Globalization*. In: Muhammadi, A. (Ed.) *İnternational Communication and Globalization*. London: Sage.
- Braaten, J. (1995) *Habermas's Critical Theory of Society*. NY: SUNY.
- Bryant, J. ve Miron, D. (2004) Theory and Research İn Mass Communication. *Journal of Communication*; 54 (4): 662-704.
- Burt, C. (1962) The Concept of Consciousness. *British Journal of Psychology*, 53, 229-242.
- Buxton, W. (2008) *From Park To Cressey: Chicago Sociology's Engagement with Media and Mass Culture*. In: D. W. Park & J. Pooley (Eds.), *the History of Media and Communication Research: Contested Memories* (Pp. 345–362) N. Y.: Peter Lang.
- Callinicos, A. (1989) *Against Postmodernism: A Marksist Critique*. N. Y.: St. Martin's.
- Carey, J. (1992) *The Intellectuals and the Masses, Pride and Prejudice Among the Literary Intelligentsia, 1880-1939*. London: Faber & Faber.
- Carey, J.W. (1983) The Origins of the Radical Discourse On Cultural Studies. *Journal of Communication* 33 (3): 311- 313.
- Carey, J.W. (1985) Overcoming Resistance to Cultural Studies. In: M. Gurevitch and M.R. Levy (eds), *Mass Communication Yearbook 5*, pp. 27-40
- Carey, J.W. (1989) *Communication As Culture: Essays On Media and Society*. Boston: Unwin Hyman.
- Carey, J. W. (1996). The Chicago School and mass communication research. In: E. E. Dennis & E. Wartella (Eds.), *American communication research: The remembered history* (pp. 21–38). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Cazeneuve, J. (1972) *La Société De L'Ubiquite.*, Paris: Denoel.
- Chaffee, S.H. ve E.M. Rogers (1983) Communication As An Academic Discipline: A Dialogue. *Journal of Communication* 33 (3): 18 – 30.
- Chaffee, S.H. ve J. L. Horkheimer (1985) *Origins of the Limited Effects Model*. In Gurevitch, M. ve M.R. Levy (Eds.) *Mass Communication Review Yearbook: Vol.,S. Ca: Sage, S. 75-84*.
- Chen, K.V. (1986) MTV: the (Dis)Appearance of Post Modern Semiosis Or Cultural Politics of Resistance. *Journal of Inquiry*, V. 10 (1) S.66-69.
- Chomsky, N. (1992) *Deterring Democracy*. NY: Vintage.
- Chomsky, Noam (2002) *Media Control: the Spectacular Achievements of Propaganda*. Seven Stories Press. New York, NY.
- Chomsky, N. (2003) *Hegemony Or Survival: America's Quest For Global Dominance*. Henry Holt Publishing. New York, NY.
- Chomsky, N. (2003a) (3rd ed. By Otero) *Radical Priorities*. Ca: AK Press.
- Cohen, B.C. (1963) *The Press, the Public and Foreign Policy*. Princeton: Princeton University Press.

- Compaine, B.M. (1979/2000) (Ed.); *Who Owns the Media*. NY: Harmony Books.
- Comte, A. (1877) *The Progress of Civilization Through Three Stages*. İçinde Etzioni, A. and Etzioni, H. (1973) (Eds.) S.14 -19.
- Conor, E. A. (1994) (Ed.) *The Global Political Economy of Communication: Hegemony, Telecommunication and the Information Economy*. New York: St Martin's Press.
- Cooley, C.H. (1967) *Society and Individual*. İçinde Levitas, G. B. (1967)(Ed.) Culture and Consciousness. N.Y.: George Braziller, S. 141-151.
- Coser, L. (1956) *The Functions of Social Conflict*. London: Free Press.
- Craig, R. T. (1993) Why Are There So Many Communication Theories? *Journal of Communication* 43(3):26--33.
- Craig, R.T.(1999) Communication Theory as a Field. *Communication Theory*, 9(2):15-27.
- Crowther-Heyck, (2006) Patrons of the Revolution. Ideals and Institutions in Postwar Behavioral Science. Chicago: University of Chicago Press.
- Curran, J. (1978) The Press as an Agency of Social Control: An Historical Perspective. In:Boyce, G. Et al. (eds.) *Newspaper History*. Ca: Sage.
- Curran, J. (1982) *Communications, Power and Social Order*. In:Gurevitch Et al.
- Curran, J. (1990) The New Revisionism In Mass Communication Research. *European Journal of Communication*. 5: 135-164.
- Curran, J. M. Gurevitch and J. Woollacoot (1977) (Eds.) *Mass Communication and Society*. Ca: Sage.
- Çakır, H. (2002) Osmanlıda Basın İktidar İlişkisi. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çam, Ş. (2009) Medya Çalışmalarında İdeoloji. Ankara: De Ki.
- Çamdereli, M. (2008) İletişime Giriş. İstanbul: DEM.
- Çelenk, S. (2008) İletişim Çalışmalarında Kırılmalar ve Uzlaşmalar. Anara: De Ki.
- Dahrendorf, R. (1959) *Class and Class Conflict In Industrial Society*. CA: Stanford University Press.
- Dahrendorf, R. (1964) *Toward A Theory of Social Conflict*. In Etzioni, A. ve E. Etzioni (Eds.) (1964 ve 1973) *Social Change*. NY: Basic Books.
- Deepika, B. (2001) Introduction To Postcolonial Studies, [Http://Www.Emory.Edu/ENGLISH/Bahri/Contents.Html](http://www.Emory.Edu/ENGLISH/Bahri/Contents.Html).
- Deetz, S. A. (1994) Future of the Discipline. In:Deetz, S A (Ed) *Communication Yearbook* 17. Thousand Oaks: Sage: 565--599.
- Defleur, M. ve S. Ball-Rokeach (1975) *Theories of Mass Communication*. NY: Longman.
- Defleur, M. ve S. Ball-Rokeach (1989) *Theories of Mass Communication*. (5th Edition) NY: Longman.
- Dekadt, E. ve G. Williams (1974) (Eds.) *Sociology and Development*. London: Tavistock.
- Denisof, R.S. ve Diğerleri (1974) (Eds.) *Theories and Paradigms In Contemporary Sociology*. Illinois: F.E. Pencoek.
- Denzin, N. K. (2005) (Ed.) *Studies In Symbolic Interaction*. New York/London: Elsevier.
- Dervin, B., Grossberg, L., O'Keefe, D. & Wartella, E. (Eds) (1989) *Rethinking Communication Vol 1 ve Vol 2..* Newbury Park: Sage.
- Deutchman, I. E. and Ellison, Anne (1999) A Star Is Born: the Roller Coaster Ride of Pauline Hanson In the News, *Media, Culture & Society* 21:33--50.
- Dewey, J. (1925) *Experience and Nature*. Chicago: Open Court Publishing.
- Dewey, J. (1939) *Freedom and Culture*. NY: Capricon.
- Dijk, J. V. (2006) *the Network Society: Social Aspects of New Media*. CA: Sage.
- Dirlık, A. (1994) 'the Postcolonial Aura; Third World Criticism In the Age of Global Capitalism', *Critical Inquiry*, 20: 328--56.
- Dobie, A. B. (2002) *Theory and Practice: An Introduction To Literary Criticism*. Boston, MA: Thomson Learning Inc.
- Doğan, İ. (1998) *İletişim ve Yabancılaşma Yazılı Kültürümüzde İlkeler*. İstanbul: Sistem.
- Donohew, L. (1967) Newspaper Gatekeepers and Forces In the News Channel. *Public Opinion Quarterly* 31: 231- 239.

- Doob, L. (1947) Utilization of Social Scientists In the Overseas Branch of the Office of War Information, *American Political Science Review*, 41 (4): 49-67.
- Dordick, H. ve Wang, G. (1993) *The Information Society*. Ca: Sage.
- Dorfman, A. (1983) *the Empire's Old Clothes*. New York: Pantheon.
- Dursun, Ç. (2004) *Haber Hakikat ve İktidar İlişkisi*. Ankara: Elips.
- Drucker, P. F. (1993) *Post-Capitalist Society*. New York: Harper Business
- Eagleton, T. (1996) *The illusions of postmodernism*. Mass: Blackwell Publishers.
- Eco, U. (1976) *A Theory of Semiotics*. Bloomington: Indiana University Press.
- Edgley, A. (2005) Chomsky's Political Critique: Essentialism and Political Theory. *Contemporary Political Theory*, 4: 129-153.
- Eliot, T. S. (1948/1949) *Notes Towards the Definition of Culture*. New York: Harcourt.
- Elliot, P. (1974) *Uses and Gratifications Research: A Critique and A Sociological Alternative*. In: Blumler, J. ve E. Kat (1974)
- Elliot, P. ve P. Golding (1974) *Mass Communication and Social Change in Dekadt*, E. and G. Williams (1974) s. 229-253.
- Engels, F. (1877) *Karl Marx* (Biography) in Selsam, H. Et al.(1983)
- Engels, F. (1878) *Anti - Duhring*. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Engels, F. (1882) *Dialectics of Nature*. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Engels, F. (1884) *Preface To the First German Edition of the Poverty of Philosophy*
- Engels, F. (1888) *Ludwig Feuerbach*. In: Selsam, H. Et al.(1983)
- Engels, F. (1890) *Letter To Conrad Schmidt*. In: Selsam, H. Et Al., (1983)
- Enzenberger, H. M. (1974) *the Consciousness Industry*. NY: Seabury.
- Erdoğan, İ. (1994) *Amerika; İkinci Vatanda Düşler ve Gerçekler*. Ankara: Ümit.
- Erdoğan, İ. (1995) *Uluslararası İletişim*. İstanbul: Kaynak.
- Erdoğan, İ. (1997) *İletişim, Egemenlik ve Mücadeleye Giriş*. Ankara: İmge.
- Erdoğan, İ. (1997a) *İnsanın Zincirine Vuruluşu*. Ankara: Doruk.
- Erdoğan, İ. (1999a) *Popüler Kültür: Kültür Alanında Egemenlik ve Mücadele İçinde N. Güngör (1999) Popüler Kültür ve İktidar*. Ankara: Vadi.
- Erdoğan, İ. (2000) *Kapitalizm, Kalkınma, Postmodernizm ve İletişim*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. (2001) *İlk Çağlardaki Egemen İletişim Biçimleri Üzerine Bir Değerlendirme. Kültür ve İletişim 1999, 2 (2): 15-47.*
- Erdoğan, İ. (2001a) *Popüler Kültürde Gasp ve Popülerin Gayrimeşruluğu*. Doğu Batı, 15(2): 65-106.
- Erdoğan, İ. (2001b) *Sosyal Bilimlerde Pozitivist-Ampirik Akademik Araştırmaların Tasarım ve Yöntem Sorunları*. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi, 12:17-34.
- Erdoğan, İ. (2005) *Kitle İletişiminde Pozitivist Ampirik Geleneğin Kuruluşu: Lazarsfeld ve Yönetimsel Araştırmalar*. Gazi Üniversitesi İletişim Dergisi, 20(2): 1-48
- Erdoğan, İ. (2007) *Pozitivist Metodoloji*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. (2007a) *Ampirik Araştırmada Sorunlar: TRT ve RTÜK Kamuoyu Araştırmaları Üzerine Bir İnceleme* Ankara: G.Ü.İ.F., 40. Yıl Kitapları Serisi.
- Erdoğan, İ. (2008) *Teori ve Pratikte Halkla İlişkiler*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. (2008a) *İletişimi Anlamak*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. ve K. Alemdar (2005) *Kültür ve İletişim*. Ankara: Erk.
- Erdoğan, İ. ve P. B. Solmaz (2005) *Sinema ve Müzik*. Ankara: Erk.
- Erikson, E. (1959) *Identity and the Life Cycle*. New York: International Universities Press.
- Eriksson, K. (2007) *On Communication In the Modern Age: Taylorism and Beyond.*, *Journal For Cultural Research*, 11 (2):125-139.
- Fanon, F. (1952/2008) *Black Skin, White Masks*. New York: Grove.
- Fejes, F. (1984) *Critical Mass Communications Research and Media Effects: the Problem of the Disappearing Audience*. *Media Culture and Society* 6 (3):219-232.
- Ferguson, C. and Kilburn, J. (2009) *the Public Health Risks of Media Violence: A Meta-Analytic Review*. *Journal of Pediatrics*, 154 (5): 759-763.
- Festinger, L. (1957) *A Theory of Cognitive Dissonance*. Evanston: Row, Peters.

- Fine, G. A. (1993) the Sad Demise, Mysterious Disappearance, and Glorious Triumph of Symbolic Interactionism. *Annual Review of Sociology* 19:61–87.
- Finlay-Pelinski, M. (1982) Semiotics vs History: from Content Analysis To Contextualised Discursive Praxis. *Semiotica*, 40(3/4): 229–266.
- Fiske, J. (1982) *Introduction To Communication Studies*. London: Routledge.
- Fiske, J. (1987) *Television Culture*. NY: Methuen.
- Fiske, John (1992) British Cultural Studies and Television. In: Allen, R. C. (Ed.) (1992) *Channels of Discourse, Reassembled*. London: Routledge.
- Fontana, A. (2005) The Postmodern Turn In Interactionism. In: Denzin (ed.), s. 239-254.
- Frank, A.G. (1967) *Capitalism and Underdevelopment In Latin America*. NY: Monthly Review.
- Frank, A. G. (1969) *Latin America: Underdevelopment or Revolution*. NY: Monthly Review.
- Freedman, J. ve D. Sears (1965) Selective Exposure. In: Berkowitz, L. (Ed) *Advances In Experimental Social Psychology*, Vol. 2. NY: Academic Press. 57 - 97.
- Fuchs, C. (2009) Some Theoretical Foundations of Critical Media Studies: Reflections On Karl Marx and the Media. *International Journal of Communication*, 3: 369-402.
- Fukuyama, F. (1992) *The End of History and the Last Man*. New York: Avon Books.
- Gadamer, H.G. (1989) *Truth and Method*. New York: Crossroad.
- Gans, H.J. (1972) The Positive Functions of Poverty. *American Journal of Sociology* 78 (2): 275 - 289.
- Garnham, N. (1979) The Strange Case of Dr. Blumler. *Media Culture and Society* 1 (1): 23-34.
- Garnham, N. (1979a) Contribution To Political Economy of Mass Communication. *Media, Culture and Society*, 1(2):123-146.
- Garnham, N. (1983) Toward A Theory of Cultural Materialism. *Journal of Communication* 33 (3): 314-329.
- Garnham, N. (1990) *Communication Capitalism and Global Culture and Economics of Information*. Ca: Sage.
- Garnham, N. (1990a) Media Theory and Political Future of Mass Communication. In Granham (1990) S. 1-19.
- Garnham, N. (1995) Political Economy and Cultural Studies: Reconciliation Or Divorce?. *Critical Studies in Mass Communication*, 12 (1):62-71.
- Gary, B. (1996) Communication Research, the Rockefeller Foundation, and Mobilization For the War On Words. *Journal of Communication*, 46 (3): 124–147.
- Geertz, C. (1973) *On the Interpretation of Culture*. New York: Basic Books.
- Gellner, E. (1983) *Nations and Nationalism*. Oxford: Blackwell.
- Gencil-Bek, M. (2003) *Avrupa Birliği ve Türkiye'de İletişim Politikaları*. Ankara: Ümit.
- Geray, H. (2003) *İletişim ve Teknoloji: Uluslararası Birikim Düzeninde Yeni Medya Politikaları*, Ankara: Utopya.
- Gerbner, G. (1998) Cultivation Analysis: An Overview. *Mass Communication & Society* 1: 175–94.
- Gerbner, G. et al.(1994) Growing Up With Tv: the Cultivation Perspective. In: J. Bryant and D. Zillman (Eds.)
- Gerbner, G. et al (1979) The Demonstration of Power: Violence Profile. *Journal of Communication* 29 :177 -196.
- Gerbner, G. ve Diğerleri (1982) Charting the Mainstream: Tv's Contributions To Political Orientations. *Journal of Communication* 32 (2): 100 -127.
- Gill, G. (1984) *Post Structuralism As Ideology*. Arena, 69: 70-95.
- Gitlin, T. (1978) Media Sociology: Dominant Paradigm. *Theory and Society* 6(2): 205-253.
- Gitlin, T. (1991), "The politics of communication and the communication of politics." In: J. Curran and N. Gurevitch (eds.), *Mass media and society*. London: Edward Arnold.

- Girgin, A. (2007) *Uluslararası İletişim*. İstanbul: Der.
- Girgin, A. (2001) *Türk Basın Tarihinde Yerel Gazetecilik*. İstanbul: İnkılap.
- Glander, T. (2000) *Origins of Mass Communications Research During the American Cold War: Educational Effects and Contemporary Implications*. NJ: Erlbaum.
- Glasgow University Media Group (1976) *Bad News*. London: Routledge.
- Glasgow University Media Group (1980) *More Bad News*. London: Routledge.
- Glasgow University Media Group (1982) *Really Bad News*. London: Routledge.
- Goffman, E. (1963) *Behavior In Public Places*. NY: Free Press.
- Goldman, R. ve S. Papsen (1994) The Post Modernism That Failed. In: Dickens, D. R. ve A. Fontana (Eds.) *Post Modernism and Social Inquiry*. NY: Guilford, S. 224-253.
- Goldstein, F. (2008) *Low-Wage Capitalism*. New York: World View Forum.
- Gonzenbach, W. J. (1994) Children With AIDS Attending Public School: An Analysis of Spiral of Silence. *Political Communication*, 11(1): 318.
- Goody, J. (1977) *the Domestication of the Savage Mind*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Gouldner, A.W. (1970) *The Coming Crisis of Western Sociology*. NY: Basic.
- Graber, D.A. (1976) Press and Television As Opinion Resources In Presidential Campaigns. *Public Opinion Quarterly* 40: 285 - 303.
- Gramsci, A. (1971) *Selections from the Prison Notebooks*. London: Lawrence & Wishart.
- Gramsci, A. (1975) *Dans Le Texte*, Paris: Editions Sociales.
- Greenberg, B.S. (1974) *Gratifications of Television Viewing and Their Correlates*. In: Blumler, J. ve E. Katz (1974)
- Grossberg, L. (1984) Strategies of Marxist Cultural Interpretation. *Critical Studies In Mass Communication* 1 (4): 392 - 421.
- Grossberg, L. (1993) Cultural Studies and/In New World. *Critical Studies In Mass Communication*. 10 (1): 1-22.
- Gurevitch, M. et al. (1982) (Eds.) *Culture, Society and the Media*. London: Methuen.
- Güngör, N. (1993) *Arabesk: Sosyokültürel Açısından Arabesk Müzik*. Ankara: Bilgi.
- Güngör, N. (1996) Popüler Kültür Ürünü Olarak Çizgi Roman -Abdülcanbaz. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güngör, N. (1999) (Ed.) *Popüler Kültür ve İktidar*. Ankara: Vadi
- Habermas, J. (1979) *Communication and Evolution of Society*. Boston: Beacon.
- Habermas, J. (1981) *The Theory of Communicative Action*, Vol.1: Reason and Rationalization of Society. Boston: Beacon.
- Habermas, J. (1988) *On the Logic of the Social Sciences*, Trans. S.W. Nicholzen and J.A. Stark, UK: Polity Press.
- Habermas, J. (1994) the Emergence of Public Sphere. In: Polity Reader In Cultural Theory. Polity Press.
- Hall, S. (1977) Culture, Media and Ideological Effect. In: Curran, Gurevitch and Woollacott. s. 315 - 348.
- Hall, S. (1980) Cultural Studies: Two Paradigms. *Media, Culture and Society*, 2(1): 57-72.
- Hall, S. (1982) The Rediscovery of Ideology: Return of the Repressed In Media Studies In Gurevitch Et.Al. (Ed)(1982), *Culture. Society. and the Media*, Methuen, London, New York. S. 56 - 90.
- Hall, S. (1984a) Cultural Studies and the Centre: Some Problematics. In: Stuart Hall, Et al.(Eds.), *Culture, Media, Language*. London: Hutchinson.
- Hall, S. (1992) The Question of Cultural Identity. In: Stuart Hall, et al. *Modernity and Its Futures*. London: Polity Press.
- Hall, S. Et al.(1978) *Policing the Crisis: Mugging, the State, and Law and Order*. New York: Holmes & Meier.
- Halloran, J. D. (1968) *The Effect of Mass Communication With Special Reference To Tv: A Survey*. London: Leicester University Press.

- Halloran, J. D. (1978) Further Development Or Turning the Clock Back? *Journal of Communication* 28 (2): 120 -132.
- Halloran, J. D. (1983) A Case For Critical Eclecticism *Journal of Communication*, 33 (3): 270 - 278.
- Halloran, J.D. (1977) *Mass Media Effects: A Sociological Approach*. Unit Seven of the Mass Communication and Society. London: Open University.
- Hamelink, C. J. (1986) Is Information Technoloji Neutral?. In:Jorg, Becker (Ed.) *Communication and Domination: Essay On H. I. Schiller*, S. 16-24.
- Hardt, H. (1989) The Return of the 'Critical' and the Challenge of Radical Dissent: Critical Theory, Cultural Studies, and American Mass Communication Research. *Communication Yearbook* 12, CA: Sage, P. 558-600.
- Hardt, H. (1992) *Critical Communication Studies: Communication, History and Theory In America*. NY: Routhledge.
- Hardt, H. (1997) Beyond Cultural Studies - Recovering the 'Political' In Critical Communications Studies. *Journal of Communication Inquiry*, 21 (2):70-79.
- Hardt, H. (1999) Shifting Paradigms: Decentering the Discourse of Mass Communication Research. *Mass Communication and Society*, 2:3,175 - 183.
- Hardt, M. and A.Negri (2000) *Empire*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Harms, J. ve D. R. Dickens (1996) Postmodern Studies: Analysis Or Symptoms?. *Critical Studies In Mass Communication*, 13 (3) S.209-225.
- Harris, M..(1974/1989) *Cows, Pigs, Wars, and Witches : The Riddles of Culture*. NY: Random House/Vintage.
- Harris, M. (1980) *Cultural Materialism: The Struggle for a Science of Culture*. New York: Vintage Boks.
- Harty, M. (1991) The First Conflict Resolution Movement: 1956-1971. *Journal of Conflict Resolution*. V. 35, No. 4, December, S. 720-758.
- Hasdemir, T. A. (2007) *Kamusal İletişimde Bilgi Edinme Hakkı*. Istanbul: Dipnot.
- Hegel, G.F.M. (1953) *Reason In History*. Indianapolis: Bobbs - Merrill.
- Heider, F. (1958) *The Psychology of Interpersonal Relations*. NY: Wiley.
- Heise, J. (1996) Akkadian Language. [Http://www.Sron.NI/~Jheise/Akkadian/](http://www.Sron.NI/~Jheise/Akkadian/)
- Helgerson, Richard T. (1998) Language Lessons: Linguistic Colonialism, Linguistic Postcolonialism, and the Early Modern English Nation. *The Yale Journal of Criticism*, 11 (1): 289-300.
- Herman, E. S. ve N. Chomsky (1988/2002) *Manufacturing Consent: Political Economy of Mass Communication*. NY:Pantheon.
- Herman, E (1999) *The Myth of the Liberal Media*. New York: Peter Lang Publishing.
- Herskovits, M. (1955) *Cultural Anthropology*. New York: Knopf.
- Homans, G.C. (1964) Bringing Man Back In. *American Sociological Review* 29:809-18.
- Horton, D., & Wohl, R. (1982) Mass Communication and Parasocial Interaction: Observation On Intimacy at A Distance. In:G. Gumpert & R. Cathcart (Eds.), *Inter/Media: Interpersonal Communication In A Media World* (2nd Ed., Pp. 188-211) New York: Oxford University Press.
- Hovland, C. I. ve Diğerleri (1949) *Experiments On Mass Communication*. Princeton; Princeton University Press.
- Hovland, C.I. (1959) Results from Studies of Attitude Change *the American Psychologist* 14: 8 -17.
- Hovland, C.I. and W. Weis (1951) The Influence of Source Credibility On Communication Effectiveness *Public Opinion Quarterly* 15: 635 - 650.
- Hovland, C.I. et al.(1953) *Communication and Persuasion*. New Haven: Yale University.
- Huesmann, L. R. (2007) The Impact of Electronic Media Violence: *Scientific Theory and Research Journal of Adolescent Health*, 41 (6): 6-13.
- Huesmann, R. L. and Taylor, L. D. (2006) the Role of Media Violence In Violent Behavior. *Annual Review Public Health*. 27:393 – 415.

- Huntington, S. P. (1996) *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. New York: Simon & Schuster.
- Huntington, S. P. et al. (1975) *The Crisis Democracy: Reports On the Governability of Democracies To the Trilateral Commission*. NY: New York University Press.
- Innis, H.A. (1950) *Empire and Communication*. Oxford: Clarendon Press.
- Innis, H.A. (1951) *The Bias of Communication*. Toronto: University of Toronto Press.
- İhsanoğlu, E. ve M. Kaçar (1995) (Ed.) *Çağını Yakalayan Osmanlı: Osmanlı Devletinde Modern Haberleşme ve Ulaştırma Teknikleri*. İstanbul: Yıldız Matbaacılık
- İrvan, S. (1997) (Der.) *Medya Kültür, Siyaset*. Ankara: Ark.
- Jameson, F. (1991) *Post Modernism Or the Cultural Logic of Capitalism*. Durham, NC: Duke University Press.
- Jansen, S.C. (1983) Power and Knowledge: Toward A New Critical Synthesis *Journal of Communication* 33 (3): 314 - 329.
- Jussim, L. (1992) Understanding Reactions To Feedback By Integrating Ideas from Symbolic Interactionism and Cognitive Evaluation Theory. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62(3, March): 402-420.
- Katz, E. (1957) The Two Step Flow of Communication: An Up-To-Date Report On A Hypothesis. *Public Opinion Quarterly* 21 (2): 61-78.
- Katz, E. (1968) On Reopening the Question of Selectivity In Exposure To Mass Communications. In: Abelson, R.P. ve Diğerleri (Eds.) (1968) *Theories of Cognitive Con- Sistency*. Chicago: Rand Macnally. S. 788 - 796.
- Katz, E. ve P. Lazarsfeld (1955) *Personal Influence: the Part Played By People In the Flow of Mass Communication*. Glencoe, Ill: Free Press.
- Katz, E., J. G. Blumler and M. Gurevitch (1974) Uses of Mass Communication By the Individual in Davison, W.P. ve F.T.C. Yu (Eds.) *Mass Communication Research*. NY: Praeger, S. 11-35.
- Katz, E., M. Gurevitch and H. Haas (1973) The Use of Mass Media For Important Things *American Sociological Review* 38: 164 -181.
- Kaya, R. (2009) *İktidar Yumağı*. İstanbul: Imge.
- Kılıçaslan, E. Ç. (2008) *Siyasal İletişim: İdeoloji ve Medya İlişkisi*. İstanbul: Kriter.
- Klapper, J.T. (1960) *The Effects of Mass Communication*. Glencoe, Ill: Free Press.
- Klapper, J.T. (1963) Mass Communication Research: An Old Road Surveyed. *Public Opinion Quarterly* 27 (4) 515 - 527.
- Kellner, D. (1993) Critical Theory Today: Revisiting the Classics. *Theory, Culture & Society* 10(2):45- 59.
- Kellner, K. (1995) *Media Culture: Cultural Studies, Identity & Politics Between the Modern & the Postmodern*. NY:Routhledge.
- Koloğlu, O. (2006) *Osmanlı'dan 21. Yüzyıla Basın Tarihi*. İstanbul: Pozitif Yayınları.
- Koloğlu, O. (1999) *Medya-Devlet ve Sermaye. Birikim*, 117, 69-76.
- Kongar, E. (1979) *Toplumsal Değişme Kuramları ve Türkiye Gerçeği*. Ankara: Bilgi.
- Kuhn, T. S. (1970). *The structure of scientific revolutions* (2nd. ed.). Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Kumar, D. (2006) Media, Culture, and Society: the Relevance of Marx's Dialectical Method. Marksizm and Communication Studies: the Point Is To Change It. In: Lee Artz, Steve Macek, and Dana L. Cloud. NY: Peter Lang, 2006. 71-86.
- Lang, K. (1979) Critical Function of Empirical Communication Research: Observations On. German - American Influence. *Media, Culture and Society* 1 (1): 83 - 96.
- Lang, K ve Lang, G. (1996, 2006) *Television and Politics*. NY: Transaction Publishers.
- Lasorsa, D. L. (1991) Political Outspokenness: Factors Working Against the Spiral of Silence. *Journalism Quarterly*, 68 (No 12, Spring, S. 131-140.
- Lasswell, H.D. (1927) *Propaganda Technique In the World War*. New York: Knopf.
- Lasswell, H.D. (1935) *World Politics and Personal Insecurity*. NY: Mcgraw Hill.

- Lasswell, H. (1948) The Structure and Functions of Communication. In Society. In:W. Schramm, (1960) (Ed.) *Mass Communication*, Urbana: University of Illinois Press, S. 117-130.
- Lasswell, H.D. ve diğerleri (1949) *Language of Politics*. NY: G.W. Stewart.
- Lasswell, Harold D. (1948) The Structure and Function of Communicationin Society, In Lyman Bryson (Ed.) *The Communication of Ideas*. NY: Harper & Brothers.
- Lazarsfeld, P. and F.N. Stanton (1944) *Radio Research, 1942-43*. New York: Duell, Sloan, and Pearce.
- Lazarsfeld, P., L. Berelson, and H. Caudet. (1948) the People's Choice: How the Voter Makes Up His Mind In A Presidential Campaign. New York: Duell, Sloan, and Pearce.
- Lazarsfeld, P.F. (1941) Remarks On Administrative and Critical Research. *Studies In Philosophy and Social Science* 9:2 -16.
- Lazarsfeld, P.F. (1972) *Qualitative Analysis: Historical and Critical Essays*. Boston: Ally and Bacon.
- Lenert, E. M. (1998) A communication Theory perspective on Telecommunications Policy. *Journal of Communication*, 48: 3-23.
- Lenin, V.I. Imperialism (1977) The Highest Stage of Capitalism. Lenin Collected Works. Vol. 22. 1964. Moscow: Progress Publishers, 185-304.
- Lerner D. and W. Schramm (1976) *Communication and Change In Developing Countries; the Last 10 Years and Next*. Hawaii: University Press of Hawaii.
- Lerner, D. (1957) *Communication Systems and Social Systems*. In:W. Schramm (1960) *Mass Communications*. Urbana: University of Illinois Press. Pp. 160.
- Lerner, D. (1958) *The Passing of Traditional Society*. NY: Free Press.
- Lerner, D. (1963) *Toward A Communication Theory of Modernization*. In:Pye, L.M. (1963) (Ed.) *Communication and Political Development*. Princeton: Princeton University Press.
- Lerner, D. and W. Schramm (1967) (Ed.) *Communication and Change In the Developing Countries*. Honolulu: East Est Center.
- Levin, J. and W. Levin (1982) *The Functions of Discrimination and Prejudice*. NY: Harper & Row.
- Levitas, G. B. (1967)(Ed.) *Culture and Consciousness*. N.Y.: George Braziller.
- Lewis, C. (1997) What Counts In Cultural Studies. *Media, Culture and Society*, V. 19 (1): 83-97.
- Linton, R. (1976) Status and Role. In:Coser, L. ve B. Rosenberg (Eds.) *Sociological Theory*, 4th Edition. NY: Macmillan. S. 276-281.
- Lippman, W. (1922) *Public Opinion*. NY: Harcourt Brace.
- Lipset, S.M. (1963) *The First New Nation*, NY: Doubleday.
- Lipset, S.M. (1986) *Siyasal İnsan, Çev. Mete Tunçay, 2. Baskı*, Ankara: Kuram.
- Loevinger, L. (1968) The Ambiguous Mirror. the Reflective-Projective Theory of Broadcasting and Mass Communication. *Journal of Broadcasting* 12 (2): 24-40.
- Lyle, J. ve H.R. Hoffman (1971) *Television In the Daily Lives of Children*. LA: California University Press.
- Lyotard, J.F. (1984) *The Postmodern Condition*. Manchester: Manchester University Press.
- Malinowski, B. (1926) Antropology. *Encyclopedia Britannica*, First Supplementary Volume,S.132. NY: E.B.
- Marcuse, H. (1968) *One Dimensional Man*. Boston: Beacon Press.
- Marx, K. (1844) Economic and Philosophic Manuscripts.
- Marx, K. (1844a) Introduction To the Critique of Hegel's Philosophy of Right. In:Selsam, H. ve H. Martel (1984).
- Marx, K. (1852) The Eighteenth Brumaire of Louis Bonaparte. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)

- Marx, K. (1859) A Contribution To the Critique of Political Economy. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Marx, K. (1873) *Capital* Vol. 1. In: Selsam, H. ve H. Martel (1984)
- Marx, K. (1867a). *Capital* Vol. I. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch15.htm>
- Marx, K. (1867c). *Capital* Vol. I. Crises in the cotton trade. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch15.htm#S7>
- Marx, K. (1867d). *Capital* Vol. I. Division of labor and manufacture. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1867-c1/ch15.htm#S7>
- Marx, K. (1857a). *Grundrisse*. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1857/grundrisse/>
- Marx, K. (1857b). *Grundrisse: Notebook III*. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1857/grundrisse/ch06.htm>
- Marx, K. (1857). Introduction to a Contribution to the Critique of Political Economy. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1859/critique-pol-economy/appx1.htm>
- Marx, K. (1893). *Capital* Vol. II. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/cw/volume36/index.htm>
- Marx, K. (1893a) *Capital* Vol. II. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1885-c2/index.htm>
- Marx, K. (1893b) *Capital* Vol. II. The time of Circulation. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1885-c2/ch05.htm>
- Marx, K. (1894) *Capital* Vol. III. <http://www.marxists.org/archive/marx/works/1894-c3/ch30.htm>
- Marx, K. (1875) *Critique of the Gotha Program*. In, Bottomore (1964)
- Marx, K., & Engels, F. (1970) *Selected Works* In 2 Volumes. Moscow: Progress.
- Marx, K., & Engels, F. (1975) *Collected Works*. New York: International Publishers.
- Marx, K., Engels, F. (1844) Holy Family. In: Selsam, H. Et al.(1983)
- Marx, K., Engels, F. (1846) *The German Ideology*. New York: International Publishers (1969)
- Martin, J. (2002) the Political Logic of Discourse: A Neo-Gramscian View. *History of European Ideas*, 28(1-2): 21-31.
- Mattelart, A. (1976) Cultural Imperialism In the Multinationals' Age. *Instant-Research-On-Peace-and-Violence*; 1976, 6, 4, 160-174.
- Mattelart, A. ve M. Mattelart (1979) *De L'Usage Des Medias En Temps De Crise*. Paris: Alain Moreau.
- Mattelart, A. ve S. Siegelau (1979) (Eds.) *Communication and Class Struggle*. Vol I. NY: International General.
- Mattelart, A. ve S. Siegelau (1983) (Eds.), *Communication and Class Struggle*. Volume 2: Liberation, Socialism (Pp. 11-16) New York: International General.
- Mattelart, A. (1994) *Les Nouveaux Scénarios De La Communication Internationale*. Barcelona: Generalitat De Catalunya.
- Mattelart, A. (1980) *Mass Media, Ideologies and the Revolutionary Movement*. New Jersey: Harvester Press
- Mattelart, A. and M. Mattelart (1992) *Rethinking Media Theory: Signposts and New Directions*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Mattelart, A. (1995) *Unequal Voices*. (the Multimedia Explosion: Quo Vadis?) UNESCO Courier, Feb P11(4)
- Mattelart, A. (2003) *The Information Society: An Introduction*. London: Sage.
- Mattelart, Michele and Mattelart, Armand (1987) *Le Carneval Des Images: La Fiction Brésilienne*. Paris: La Documentation Française.
- Matthes, J. (2005) The Need For Orientation Towards News Media: Revising and Validating A Classic Concept. *International Journal of Public Opinion Research*, 18 (4): 422-444.

- McChesney, R. (2007) *The Communication Revolution: Critical Junctures and the Future of Media*. New York: the New Press.
- McChesney, R.(2004) The Problem of the Media: U.S. Communication Politics In the 21st Century. New York: Monthly Review Press.
- McClennen, S. A. (2000) Chilex: the Economy of Transnational Media Culture. Cultural Logic, 3 (2) [Http://Clogic.Eserver.Org/3-1&2/Mcclennen.Html](http://Clogic.Eserver.Org/3-1&2/Mcclennen.Html).
- McCombs, M. (1994) News Influence On Our Pictures of the World. In:J. Bryant and D. Zillman (Eds.) *Media Effects: Advances In Theory and Research*. NY:LEA, S. 116.
- McCombs, M., & Shaw, D.L. (1973) the Agenda-Setting Function of the Mass Media *Public Opinion Quarterly*, 37, 62-75.
- McCombs, M.E. ve D.L. Shaw (1974) The Agenda Setting Function of the Media *Public Opinion Quarterly* 36 :176 -187.
- McCombs, M.E. (1972) *Mass Communication In Political Campaigns*. Kline, F.G. Et. Al. (Eds.) Current Perspectives In Mass Communication Research. Ca: Sage.
- McLennan, G. (1995) *Pluralism*. Buckingham: Open University Press.
- McLuhan, M. (1962) *Gutenberg Galaxy*. NY: New American Library.
- McLuhan, M. (1964) *Understanding Media*. NY: Mcgrawhill.
- McQuail, D. (1969) *Towards A Sociology of Mass Communication*. London: Collier Macmillan.
- McQuail, D. (1972) (Ed.) *Sociology of Mass Communications*. NY: Penguin.
- McQuail, D. (1975) *Communication*. NY: Longman.
- McQuail, D. (1983) *Mass Communication Theory*. Ca: Sage.
- McQuail, D. (1984) With the Benefit of Hintsights: Reflections On Uses and Gratifications Research. *Critical Studies In Mass Communication* 1 (2): 177-193.
- McQuail, D. (1994) *Mass Communication Theory; An Introduction*. London: Sage.
- McQuail, D. J. Blumler & R. Brown (1972) The Television Audience: a Revised Perspective'. In: McQuail, (ed.).
- Mead, G.H. (1934) *Mind, Self and Society*. Chicago: University Chicago Press.
- Mead, G.H. (1956) *On Social Psychology*. Chicago : University Chicago Press.
- Meadow, R.G. (1980) *Politics As Communication*. NJ: Ablex.
- Meehan, E. R., Mosco, V. & Wasko, J. (1993) Rethinking Political Economy: Change and Continuity. *Journal of Communication* 43(4):105--116.
- Melody, W.H. and R.E. Mansel (1983) The Debate Over Critical Vs Administrative Research *Journal of Communication* 33 (3): 231- 248.
- Merton, R. K. (1968) *Social Theory and Social Structure*. NY: Free Press.
- Meyer, J. (1989) Global News Flow; Dependency and Neo-Imperialism. *Comparative Political Studies*, 22 (3) October, S. 243-264.
- Meyer, D. L. (2008) The Poverty of Constructivism. *Educational Philosophy and Theory*, 41 (3): 332 – 341.
- Michels, R. (1958) *Political Parties*. Glencoe: Free Press.
- Migus, P.H. (1975) *Sounds Canadian*. Montreal: Peter Martin Associations.
- Miliband, R. (1977) *Marksizm and Politics*. NY: Oxford University Press.
- Miller, G. R. (1983) Taking Stock of A Discipline, *Journal of Communication* 33(3):31- 41.
- Miller, D. and Philo, G. (2001) *Market Killing. What the free market does and what social scientists can do about it*. London: Longman.
- Mills, C.W. (1974) *İktidar Seçkinleri*, Çev. Ünsal Oskay, Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Mills, C.W. (1979) *Toplumbilimsel Düşün*, Çev. Ünsal Oskay, Ankara: Kültür Bakanlığı
- Miyoshi, Masao (1993)A Borderless World? from Colonialism To Transnationalism and the Decline of the Nation-State, *Critical Inquiry*, 19: 726–51.
- Moeller, Susan D. (1999) *Compassion Fatigue: How the Media Sell Disease, Famine, War and Death*. New York: Routledge.
- Molm, L. D. (1991) Affect and Social Exchange: Satisfaction In Power-Dependence Relations. *American Sociological Review*, 56(4): 475-493.

- Monaco, James (1981) *How To Read A Film*. New York: Oxford University Press (Part III, 'the Language of Film: Signs and Syntax')
- Morgan, L.H. (1967) General Observations Upon Systems of Relationship. In *Levitas, G. B.* S. 86 - 94.
- Morley, D. (1980) *The Nationwide Audience*. London: British Film Institute.
- Morley, D. (2006) Unanswered Questions In Audience Research. *the Communication Review*, 9 (2): 101- 121.
- Mosca, G. (1939) *Ruling Class*. NY: Mcgrawn.
- Mosco, V. (1983) Critical Research and the Role of Labor. *Journal of Communication* 33 (3): 231- 248.
- Moy, P., Scheufele, D. A. and Holbert, R. L.(1999) Television Use and Social Capital. *Mass Communication & Society* 2, Pp. 27–45.
- Mueller, C. (1975) *The Politics of Communication*. NY: Oxford University.
- Muessig, C. (2002) Sermon, Preacher and Society In the Middle Ages. *Journal of Medieval History*, 28 (1): 73-91.
- Murdock, G. (1978) Blindspots About Western Marksizm: A Reply To Dallas Smythe. *Canadian Journal of Political and Social Theory* 2: 109 -119.
- Murdock, G. (1982) Large Corporations and the Control of the Communication Industries Gurevitch, M. Et Al., S. 118 -150.
- Murdock, G. (1995) Across the Great Divide: Cultural Analysis and the Condition of Democracy. *Critical Studies In Mass Communication*, V. 12 (1) S.89-95.
- Murdock, G. ve P. Golding (1977) Capitalism, Communication and Class Relations Curran, J. Et Al., S.12 -43.
- Murdock, G. ve Golding, P. (2005) Digital Possibilities. Market Realities: the Contradictions of Communications Convergence. In: *Communicare Si Putere*, Marinescu, V. (Ed), Editura Niculsecu, Bucharest, S. 160-187
- Murdock, G. ve P. Golding (1978) Theories of Communication and Theories of Society *Communication Research*, 5 (3): 339 - 356.
- Murdock, G. (1992) Citizens, Consumers and Public Culture. In:Skovmand, M. and Schnder, K. C. (Eds.) *Media Cultures: Reappraising Transnational Media*: 17-41.
- Murphy, J. W. (1988) Making Sense of Postmodern Sociology. *British Journal of Sociology* 39(4):600–614.
- Neuwirth, K. J. (1995) Testing the Spiral of Silence Model: the Case of Mexico. PH.D. Thesis. the University of Wisconsin.
- Newcomb, T.M. (1953) An Approach To the Study of Communicative Acts *Psychological Review* 60: 393 - 404.
- Newcomb, H. and P. Hirsch (1984/1994) Television as a Cultural Forum: Implications for Research. In: Newcomb, H. (ed.)(1994). *Television: The Critical View*. New York: Oxford.
- Noelle - Neumann, E. (1974) The Spiral of Silence: A Theory of Public Opinion. *Journal of Communication* 24 (2): 43 - 51.
- Noelle-Neumann, E. (1983) The Effect of Media On Media Effect Research. *Journal of Communication* 33 (3) :157 -165.
- Noelle-Neumann, E. (1984) *The Spiral of Silence*. Chicago: university of Chicago Press.
- Nordenstreng, K. (1970) Comments On Gratifications Research In Broadcasting *Public Opinion Quarterly* 34 :130 -132.
- Oktay, A. (1993) *Türkiye'de Popüler Kültür*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Osgood, D.E. ve P.H. Tannenbaum (1955) The Principle of Congruity In the Prediction of Attitude Change, *Psychological Review* 62: 42 - 55.
- Oskay, Ü. (1982a) 19. *Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri*. Ankara: SBF.
- Oskay, Ü. (1982b) *Toplumsal Gelişmede Radyo Televizyon*. Ankara: SBF.
- Ouassini, A. (2005) What's Happening To S.İ.: G. Fine. In:Denzin (Ed), Pp. 355-361.

- Özbek, M. (1991) *Popüler Kültür ve Orhan Gencebay Arabeski*. İstanbul: İletişim.
- Özdemir, S. (1998) *Medya Emperyalizmi ve Küreselleşme*. İstanbul: Timaş.
- Öztürk, S. (2009) Kültür Emperyalizmi ve Modernleşme Kuramları Açısından Türkiye'de Sinema Üzerine Notlar (1896-1939). *Kebikeç*, 27: 157-181.
- Öztürk, S. (2010) *Osmanlı'da İletişimin Diyalektiği*. Ankara: Phoenix.
- Paras, E. (2006) Foucault 2.0: Beyond Power and Knowledge. New York: Other Press.
- Pareto, V. (1968) *The Rise and Fall of the Elites*. NJ: Bedminster Press.
- Park, R. (1938) Reflections On Communication and Culture. *American Journal of Sociology*, 44 (2) 187-205.
- Park, D. and Poolye, J. (eds.) (2008). *The History of Media and Communication Research: Contested Memories*. New York: Peter Lang.
- Parsons, T. (1937) *The Structure of Social Action*. NY: Free Press.
- Parsons, T. (1951) *Social System*. NY: Free Press.
- Parsons, T. (1960) Mass Media and Structure of American Society. *Journal of Social Issues* 16: 67 - 77.
- Parsons, T. (1970) *Some Problems of General Theory In Sociology*. In: Mckinney, J.C. and E.A. Tiryakian (Eds.) *Theoretical Sociology*. NY: Appleton. S. 439 - 472.
- Payne, D. E. and C. A. Peak (1977) Cultural Diffusion: Effect the Role of US Television In Iceland. *Journalism Quarterly*, 54, 523-531.
- Pearson, David E. (1993) Post-Mass Culture. *Society*, July-August, 30(5):17-23.
- Peters, J. D. (1986) Institutional Sources of Intellectual Poverty of Communication Research. *Communication Research*, 13: 527-559.
- Philo, G. ve David Miller (2000) Cultural Compliance and Critical Media Studies. *Media Culture and Society*. 22 (6): 831-839.
- Pool, I. De S. (1977) The Changing Flow of Television. *Journal of Communication*, 27(2):139-149.
- Pooley, J. (2006) Fifteen Pages That Shook the Field: Personal Influence, Edward Shils, and the Remembered History of Mass Communication Research. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 206: 130-156.
- Pooley, J. (2007) Daniel Czitrom, James W. Carey, and the Chicago School. *Critical Studies In Media Communication*, 24, 469-472.
- Pooley, J. (2008) *The New History of Mass Communication Research*. In: Park and Pooley (eds.).
- Pooley, J. and Katz, E. (2008) Further Notes On Why American Sociology Abandoned Mass Communication Research. *Journal of Communication* 58: 767-786.
- Popper, K. (1974) *Objective Knowledge*, Illinois: Clarendon Press.
- Poster, M. (2001) (ed.) *Jean Baudrillard: Selected Writings*. London: Polity.
- Praetorius, N. (2003) Inconsistencies in the Assumptions of Constructivism and Naturalism. *Theory & Psychology*. 13(4): 511-539
- Pye, L. (Ed) (1963), *Communications and Political Development*, N.J.: Princeton University Press.
- Radcliffe-Brown, A.R. (1953) On the Concept of Function In Social Science. *American Anthropologist* 37: 394 - 402.
- Radcliffe-Brown, A.R. (1967). *Religion and society*. NY: Bobbs-Merrill.
- Radway, J. (1988) 'Reception Study: Ethnography and the Problems of Dispersed Audiences and Nomadic Subjects', *Cultural Studies* 2(3): 359-76.
- Raskin, J. D. (2002) Constructivism In Psychology: Personal Construct Psychology, Radical Constructivism, and Social Constructionism. 5 (3). <http://www.acjournal.org/holdings/vol5/iss3/special/raskin.htm>
- Reeves, B., & Nass, C. (1996) *The Media Equation: How People Treat Computers, Television, and New Media Like Real People and Places*. New York: Cambridge University Press.

- Riley, W. ve J.W. Riley (1959) *Mass Communication and the Social System*. In: Merton R. K. Et. Al. (1959) (Eds.) *Sociology Today*. NY: Basic Books.
- Roach, C. (1997) Cultural Imperialism and Resistance In *Media Theory and Literary Theory*. Media, Culture & Society 19(1): 47-66.
- Robin, R. (1995/2001) *The Barbed-Wire College: Reeducating German POWs in the United States During World War II*. NJ: Princeton University press.
- Rogers, E. (1962) *Diffusion of Innovations*. NY: Free Press.
- Rogers, E. (1976), The Diffusion of Innovations. In: Lerner, D. ve W. Schramm (1976)
- Rogers, E. (1995) *Diffusion of Innovations*. the Free Press. Fourth Edition.
- Rostow, W.W. (1968) *The Stages of Economic Growth: A Non-Communist Manifesto*. Cambridge University Press, London.
- Rubin, A. M., & Windahl, S. (1986) the Uses and Dependency Model of Mass Communication. *Critical Studies In Mass Communication*, 3 (2): 184-199.
- Said, E. (1979) *Orientalism*, New York: Vintage Books.
- Said, E. (1994) *Culture and Imperialism*. New York: Alfred A. Knopf.
- Samarajiva, R. (1987) "The Murky Beginnings of the Communication and Development Field: Voice of America and The Passing of Traditional Society." In: N. Jayaweera, S. Amunugama, and E. T. Ariyaratna (eds.) *Rethinking Development Communication*, Singapore: Asian Mass Communication Research and Information Centre, s. 3–19.
- San Juan, E. (1995) *Postcolonial Theory Versus Philippine Reality*. Sentenaryo Centennial Home Page, Internet.
- Sandoval, M. and Fuchs, C. (2009) Towards A Critical Theory of Alternative Media. *Telemat. Informat.* Doi:10.1016/J.Tele.2009.06.011.
- Sartre, J. P. (1976) *Critique of Dialectical Reason*. London: NLB.
- Savage, J. (2004) Does Viewing Violent Media Really Cause Criminal Violence? A Methodological Review. *Aggression and Violent Behavior*, 10, Pp. 99-128.
- Schiller, D. (1993) Capitalism, Information and Uneven Development In S. A. Deetz (Ed.) *Communication Yearbook 16*. Ca:Sage. S. 396-406.
- Schiller, D. (2000) *Digital Capitalism*. Ca:Sage. S. 396-406.
- Schiller H. I. (1969) *Mass Communications and American Empire*. NY: A.M.Kelley.
- Schiller H. I. (1976) *Communication and Cultural Domination*. International Arts and Sciences Press, New York.
- Schiller H. I. (1981) *Who Knows? Information In the Age of the Fortune 500*, NJ: Ablex
- Schiller H. I. (1984) *Information and the Crisis Economy*. NJ: Ablex.
- Schiller, H. I. (1989) *Culture Inc: Corporate Takeover of Public Expression*. New York: Oxford University Press.
- Schiller, H.I. (1991) Not Yet Post Imperialist Era. *Critical Studies In Mass Communication*, 8 (1): 13-28
- Schramm, W. (1964) *Mass Media and National Development*, Stanford, California: Stanford University Press.
- Schramm, W. (1973) *Men, Messages and Media*. NY: Harper and Row.
- Schramm, W. (1983) The Unique Perspective of Communication: A Retrospective View *Journal of Communication* 33 (3): 6 -17.
- Selsam, H. Et al.(1983) *Dynamics of Social Change*. NY: International Publishers.
- Selsam, H. ve H. Martel (1984) *Reader In Marksist Philosophy*. NY: International Publishers.
- Shannon, C.E. ve W. Weaver (1949) *The Mathematical Theory of Communication*. Illinois: University of Illinois Press, 1964 Edition.
- Shaw, D. L., Hamm, B. J. and Knott, D. L. (2000) Technological Change, Agenda Challenge and Social Melding: Mass Media Studies and the Four Ages of Place, Class, Mass and Space. *Journalism Studies*, 1 (1): 57–79.
- Shaw, D.L., Mcombs, M., Weaver, D.H., & Hamm, B.F. (1999) Individuals, Groups, and Agenda-Melding. *International Journal of Public Opinion Research*, 11(1), 2-24.

- Siebert, F. Et al.(1954/1956) *Four Theories of the Press*. Urbana, ILL: University of Illinois Press.
- Siegelau, S. (1974) Marksizm and the Mass Media: Towards A Basic Bibliography. NY: International General.
- Siegelau, S. (1979) Preface: A Communication On Communication. In: Armand Mattelart & Seth Siegelau (Eds.), *Communication and Class Struggle. Volume 1: Capitalism, Imperialism* (Pp. 11- 21) NY: International General.
- Siegelau, S. (1983) Preface: Working Notes On Social Relations İn Communication and Culture. In:Armand Mattelart & Seth Siegelau (Eds.) *Communication and Class Struggle. Volume 2: Liberation, Socialism* (Pp. 11-16) NY: International General.
- Sil. N. P. (2008) Postcolonialism and Postcoloniality: A Premortem Prognosis. *Alternatives: Turkish Journal of International Relations*, 7(4): 20-33.
- Simon, A. F. (1997) Television News and International Earthquake Relief, *Journal of Communication* 47, Pp. 82–93.
- Simpson, C. (1994) *The Science of Coercion: Communication Research and Psychological Warfare 1945-1960*. New York: Oxford University Press.
- Simpson, C. (1996) Elisabeth Noelle-Neumann's 'Spiral of Silence' and the Historical Context of Communication Theory, *Journal of Communication* 46, Pp. 149–72.
- Slack, J. D. (1984) *Communication Technologies and Society: Conception of Causality and the Politics of Technological Intervention*. NJ: Ablex.
- Slack, J. D. and M. Allor (1983) The Political and Epistemological Constituents of Critical Communication Research. *Journal of Communication* 33 (3): 208- 218.
- Smythe, D. (1981) *Dependency Road: Communications, Capitalism, Consciouness and Canada*. N.J.: Ablex.
- Smythe, D. and T.V. Dinh (1983) On Critical and Administrative Research: A New Critical Analysis. *Journal of Communication* 33 (3): 117 -127.
- Smythe, D. W. (1977) Communications: Blindspot of Western Marksizm. *Canadian Journal of Political and Social Theory*. 1(3): 127.
- Smythe, D. W. (1986) *On Political Economy of C3I*. In:Jorge, Pp. 66-76. (C3I= Command, Control, Communication ve İnförmasiyon)
- Sokal, A. (2008) *Beyond the Hoax: Science, Philosophy and Culture*. Oxford: Oxford University Press.
- Sokal, A. ve Bricmont, J. (1999) *Fashionable Nonsense, Postmodern Intellectuals' Abuse of Science*. New York: Picador (St. Martins).
- Sparks, C. (2006) *Contradictions in Capitalist Media Practices*. In: Artz,L. Vd.
- Spencer, H. (1892) *The Evolution of Societies*. In Etzioni, A. and Etzioni, H., S. 9 -13.
- Spengler, O. (1980) *Decline of the West*. New York: random house.
- Sproule, J. M. (2008) "Communication": from Concept To Field To Discipline. In:D. W. Park & J. Pooley (Eds.), *The History of Media and Communication Research: Contested Memories* (Pp. 164–178) New York: Peter Lang.
- Steinmetz, G. (2007) *The Devil's Handwriting*. Chicago: University of Chicago Press.
- Summers, F. (2008) Making Sense of the APA: A History of the Relationship Between Psychology and the Military. *Psychoanalytic Dialogues*, 18:614–637.
- Sungur, S. (2007) Marksist Düşünce Sisteminde Kitle Kültürü ve Televizyonda Yayınlanan Çizgi Filmlerin İdeolojik İşlevlerine Bir Bakış. *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2007,(30):125-140.
- Tchakotin, S. (1952) *Le Viol Des Foules Par La Propagande Politique*. Paris: Gallimard.
- Tekinalp, Ş. (2002) İletişim Araştırmalarında İdeoloji ve Küreselleşme: Eleştirel Bir Bakış. <http://www.Siyasaliletisim.Org/Pdf/iletisimarastirmalari.Pdf>
- Theobald, J. (2004) *The Media and the Making of History*. Burlington, VT: Ashgate.
- Therborn, G. (1976) *Science, Class and Society*. London: New Left Books.
- Thompson, E. P. (1964) *The Making of the English Working Class*. New York: Pantheon.
- Thompson, E. P. (1978) *The Poverty of Theory and Other Essays*. London: Merlin Press.

- Thompson, J. (1994) The Theory of the Public Sphere: A Critical Appraisal. In: Polity Reader In Cultural Theory. Polity Press, (91-99)
- Tomlinson, J. (1991) *Cultural Imperialism*. Baltimore: the Johns Hopkins
- Topçuoğlu, N. (1996) *Basında Reklam ve Tüketim Olgusu Türkiye'de Yeni Gazetecilik Yönelimleri ve Basının Sosyo-Kültürel Değişimdeki Rolü* Ankara: Vadi.
- Treanor, P. (1997) Structures of Nationalism. *Sociological Research Online*, 2 (1) [Http://www.Socresonline.Org.Uk/Socresonline/2/1/8.Html](http://www.Socresonline.Org.Uk/Socresonline/2/1/8.Html).
- Tuchman, G. (1983) Consciousness Industry and Production of Culture. *Journal of Communication* 33 (3): 330 - 341.
- Total, N. (2006) *Küreselleşme İletişim Kültürlerarasılık*. İstanbul: Kırmızı.
- Uluç, G. (2003) *Küreselleşen Medya: İktidar ve Mücadele Alanı*. Ankara: Anahtar.
- Uslu, Z. K. (2009) *Bilinç Endüstrisinin İktidar ve Siyaset Pratikleri*. İstanbul: Beta.
- Uzun, R. (2009) İletişim Etiği. İstanbul: Dipnot.
- Volosinov, V.N. (1973) *Marksizm and the Philosophy of Language*. NY: Scminar Press.
- Wahl-Jorgensen, K. (2004) How Not To Found A Field: New Evidence On the Origins of Mass Communication Research. *Journal of Communication*, 54, 547-564.
- Wallerstein, I. (1979) *Capitalist World Economy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Wasco, J. (1981) The Political Economy of the American Film Industry. *Media Culture and Society* 3 (2): 135 -153.
- Wasco, J. (2005) Studying the Political Economy of Media and Information. *Comunicação E Sociedade*, 7: 25-48.
- Wayne, M. (2003) *Marksizm and Media Studies*. London: Pluto.
- Webster, F. (1995) *The Information Society Reader*, London: Routledge.
- Weedon, C. (1987) *Feminist Practice and Poststructuralist Theory*. New York: B. Blackwell. [Http://www.Massey.Ac.Nz/~Alock/Theory/Foucault.Htm](http://www.Massey.Ac.Nz/~Alock/Theory/Foucault.Htm)
- Westley, B. ve D. Maclean (1957) A Conceptual Model For Mass Communication Research *Journalism Quarterly* 34: 31- 38.
- White, R.A. (1983) Mass Communication and Culture: Transition To A New Paradigm. *Journal of Communication* 33 (3): 279 - 301.
- Wilkie, R. (2008) Supply-Chain Democracy and the Circuits of Imperialism. *The Red Critique*. [Http://Redcritique.Org/Fallwinter2008/Printversions/SupplychaindemocracyandThecircuitsofimperialismprint.Htm](http://Redcritique.Org/Fallwinter2008/Printversions/SupplychaindemocracyandThecircuitsofimperialismprint.Htm)
- Williams, R. (1958/1983) *Culture and Society*. New York: Columbia University Press.
- Williams, R. (1961) *The Long Revolution*. New York: Columbia University Press.
- Williams, R. (1977) *Marksizm and Literature*. NY: Oxford University Press.
- Williams, R. (1980) *Problems In Materialism and Culture*. London: New Left.
- Woolcott, J. (1982) Messages and Meanings. In: Gurevitch, M. et al. (eds.) pp. 91-112.
- Wright, C.R. (1959) *Mass Communication: A Sociological Perspective*. NY: Random House.
- Wright, C.R. (1960) Functional Analysis and Mass Communication. *Public Opinion Quarterly*, 24 (4): 605 - 620.
- Wright, C.R. (1974) Functional Analysis and Mass Communication Revisited. In: J. G. Blumler and E. Katz (Eds.), pp. 197 -212.
- Yengin, H. (1994) *Ekranın Büyüsü Batı'da Değişen Televizyon Yayıncılığının Boyutları ve Türkiye'de Özel Televizyonlar*. İstanbul: Der Yayınları.
- Zizek, S. (2003) Homo Sacer As the Object of the Discourse of the University. [Http://www.Lacan.Com/Hsacer.Htm](http://www.Lacan.Com/Hsacer.Htm).